

Poradnik dla tych,
którzy chcą pomagać,
ale nie wiedzą jak

fi

lan

tropia

odczarowana

filantropia odczarowana

Poradnik dla tych,
którzy chcą pomagać,
ale nie wiedzą jak

Spis treści

Niezwykła podróż do świata filantropii	4
Jak korzystać z poradnika?	5
Zrozumieć filantropię	5
1 Bardzo chcę pomagać. Ale od czego zacząć?	
Motywacje	9
Własne zasoby	12
Wybór sposobu pomagania	14
Komu chcę pomagać?	15
Efekty mojej filantropii	19
Zdecydujmy: sporadycznie czy systematycznie?	23
Drzewo myśli filantropijnych	24
2 Pomagam skutecznie – czyli o narzędziach pomocy filantropijnej	
Darowizny	32
Wolontariat i dzielenie się umiejętnościami	35
Payroll	37
Wpłaty przez Internet (przelewy, karty kredytowe, systemy płatnicze)	38
Charytatywne SMSy i audiotele	39
Użyczenie rzeczy i nieruchomości	40
Przekazanie nieruchomości w oparciu o umowę dożywocia	41
Polisa ubezpieczeniowa	42
Fundusz filantropijny	43
Spadki i zapisy	44
Fundacje rodzinne	46
3 Wszystko, co warto wiedzieć o filantropii	
Krótka historia filantropii w Polsce	52
Filantropia współcześnie	53
Filantropijne trendy	53
Doradztwo filantropijne	53
Hybrydowy łańcuch wartości, Ewa Konczal	54
Partnerstwo	54
Przedsiębiorczość społeczna, Ewa Konczal	55
Inwestycje w przedsięwzięcia społecznie odpowiedzialne	55
Venture philanthropy	56
Krótki słownik filantropii	57
Gdzie znaleźć informacje o filantropii?	59
Przepisy prawne	59
Strony internetowe	59
Fundacja dla Polski	62

Wydanie niniejszej publikacji było możliwe dzięki wsparciu finansowemu Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe oraz Fundacja Ashoka – Innowatorzy dla Dobra Publicznego.

Publikacja została wydana pod patronatem Związku Banków Polskich

Niezwykła podróż do świata filantropii

Wielu z nas chce i potrafi zrozumieć problemy i pragnienia innych ludzi. To jednak nie wystarczy, aby zacząć pomagać innym. Potrzebna jest jeszcze gotowość do podzielenia się tym, co mamy. I to zarówno pieniędzmi, jak i wiedzą, umiejętnościami, doświadczeniem, zainteresowaniami oraz czasem.

Rozglądając się dookoła, bez trudu każdy z nas znajdzie wiele osób, które traktują pomaganie innym jako ważny element swojego życia. Takich ludzi jest coraz więcej, nie ma jednak kompleksowej publikacji, która w przystępny sposób wyjaśniałaby, jak skutecznie pomagać, a tym samym ułatwiała wejście do świata filantropii wszystkim tym, którzy mają na to ochotę.

W Polsce istnieje ogromny, niewykorzystany potencjał dla rozwoju filantropii indywidualnej. Jest to związane zarówno z coraz większą wrażliwością i świadomością ludzi, jak i wzrostem liczby osób dobrze zarabiających. Wiele z nich jest gotowych i chciałoby podzielić się swoją wiedzą, doświadczeniem oraz środkami, wspierając ważne cele społeczne. Jednak z jakiegoś powodu ich zaangażowanie jest niewielkie.

Główną przyczyną jest brak informacji i wiedzy nt praktycznych możliwości angażowania się w działania filantropijne – planowania przedsięwzięć uwzględniających osobiste zainteresowania i wartości, form wsparcia działań społecznych, udogodnień podatkowych, przykładów efektywnych projektów, możliwości współpracy przy realizacji przedsięwzięć społecznych.

Aby wypełnić tę lukę, oddajemy w Państwa ręce klucz do współczesnej filantropii – wyjątkowy przewodnik, w którym nie tylko odczarowujemy słowo filantropia i nadajemy mu nowe, współczesne znaczenie, lecz także krok po kroku podpowiadamy, jak pomagać z sercem i z głową. Prezentujemy w nim różne sposoby wspierania potrzebujących i ułatwiamy wybór najodpowiedniejszych form pomagania – zarówno jednorazową pomoc, która w oka mgnienia może odmienić los drugiego człowieka, jak i filantropię – inwestycję w przyszłość, która następnym pokoleniom da szansę na lepsze jutro.

Zacznijmy więc wspólnie pomagać innym i przekonajmy się, jakie to proste. Wyruszymy w naszą własną podróż po niezwykłym świecie filantropii. Świecie, który choć wydaje się nam odległy, dzięki przewodnikowi *Filantropia Odczarowana*, jest dla każdego z nas od dzisiaj na wyciągnięcie ręki.

Jak korzystać z poradnika?

Poradnik, który trzymają Państwo w ręku, nie jest książką, którą czyta się od deski do deski, a potem odkłada na półkę. Warto po niego sięgać wielokrotnie, w zależności od tego, jaki aspekt podróży filantropijnej akurat zaprzęta naszą uwagę, i na jakim jej etapie jesteśmy.

W rozdziale pierwszym: *Bardzo chcę pomagać. Ale od czego zacząć?* – podpowiadamy od czego warto rozpocząć własną działalność filantropijną. Opisujemy różne typy motywacji, którymi można się kierować przy podejmowaniu decyzji oraz rodzaje wsparcia, które możemy dać innym. Omawiamy także sposoby, za pomocą których możemy ocenić, czy nasza działalność filantropijna jest skuteczna.

W rozdziale drugim: *Pomagam skutecznie – czyli wszystko o narzędziach pomocy filantropijnej* – pokazujemy różne sposoby na to, jak można pomagać – czyli formalne i nieformalne metody przekazywania innym tego, czym sami dysponujemy.

W rozdziale trzecim: *Wszystko co warto wiedzieć o filantropii* – prezentujemy niezbędną wiedzę o dobroczynności. Zależało nam na tym, by w jednej publikacji zebrać zarówno podstawowe definicje i trendy w filantropii, jak i wymienić źródła, w których możemy znaleźć niezbędne informacje na jej temat.

Zrozumieć filantropię

Zanim rozpoczniemy planowanie naszej działalności filantropijnej, warto zapoznać się z najważniejszymi definicjami związanymi z tą dziedziną. Poniżej przedstawiamy kilka istotnych pojęć, które pomogą lepiej zrozumieć treść naszego poradnika.

Filantropia i charytatywność

Większość z nas nie zauważa różnicy między pojęciami filantropia i charytatywność. Filantropia wywodzi się ze świeckiej idei humanizmu i oznacza dobroczynność, życzliwość (gr. *Philanthrōpia*) oraz kochający ludzkość (gr. *philánthrōpos*). Charytatywność zaś pochodzi od łacińskiego słowa *charitativus*, oznaczającego miłosierdzie chrześcijańskie wobec ubogich.

Zarówno działalność charytatywna, jak i filantropijna wypływają z tych samych pobudek – chęci pomagania innym. Różnica polega na sposobie, w jaki się pomaga, i formach tej pomocy. Zazwyczaj impulsem do działalności charytatywnej jest jakieś nieoczekiwane wydarzenie, które wymaga naszej szybkiej, natychmiastowej reakcji. Niejednokrotnie jest to pomoc jednorazowa i ci, którzy jej udzielają, nie czują się zobowiązani do pomagania w sposób systematyczny i stały.

Filantropia natomiast to działanie planowe. Filantropi wspierają innych, koncentrując się na próbie rozwiązania problemu i poszukując jego przyczyny. Starają się działać w taki sposób, aby ich środki mogły przynieść jak najwięcej dobrego. Filantropi mają także dłuższy horyzont czasowy – potrafią czekać na rezultaty swojej działalności, wiedzą, że zmiana społeczna to proces długofalowy. Czasami takie podejście do pomagania nazywane jest filantropią strategiczną (*ang. strategic philanthropy*). Jest to sposób, w jaki definiujemy filantropię w tym przewodniku.

Organizacja pozarządowa

Organizacja pozarządowa – to organizacja założona przez obywateli, której głównym celem nie jest osiągnięcie zysku, ale działanie dla dobra publicznego. Najbardziej znanymi formami organizacji pozarządowych są: fundacja i stowarzyszenie. Wszystkie organizacje pozarządowe tworzą tak zwany trzeci sektor¹. Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie większości z nich jest „Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”².

Zamiast nazwy *organizacja pozarządowa* używa się często terminów: organizacja non-profit i not-for-profit (działająca nie dla zysku) lub NGO (skrót od *ang. non-governmental organization*). Znanie są także pojęcia: organizacja obywatelska, charytatywna, dobroczynna, filantropijna, pożytku publicznego, niezależna, ochotnicza, wolontarystyczna.

Fundacja – to najbardziej znana forma organizacyjna i prawna, umożliwiająca rozpoczęcie i samodzielną realizację użytecznych społecznie działań, a więc takich, które służą wspólnemu dobru. Fundację mogą założyć zarówno osoby fizyczne, jak też prawne.

Działalność pożytku publicznego – to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w tzw. sferze zadań publicznych³. Zalicza się do niej m.in.: pomoc społeczną, w tym rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, ochronę i promocję zdrowia, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, kulturę, sztukę, ochronę dóbr i dziedzictwa narodowego oraz bardzo wiele innych dziedzin i zadań.

Darowizna – to forma umowy, w której darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego, kosztem swojego majątku⁴. Potocznie darowizną nazywamy przekazanie środków finansowych lub rzeczy innej osobie lub instytucji, bez uzyskiwania w zamian korzyści materialnych.

1. Pierwszy sektor tworzy administracja publiczna, władze; drugi sektor – podmioty rynku gospodarczego (przedsiębiorstwa), trzeci sektor – organizacje pozarządowe.
2. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dn. 24 kwietnia 2003 r. wraz ze zmianami z dn. 22 stycznia 2010 r.
3. Pełną sferę zadań publicznych określa art. 4 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
4. Artykuł 888 Kodeksu Cywilnego

Bardzo
chcę
pomagać.

Ale od czego
zacząć?

1

Potrzeba ulepszenia rzeczywistości i pomagania innym wyzwala w nas pozytywną energię. Warto zamienić ją w aktywność filantropijną. Zanim jednak zaczniemy pomagać innym, zastanówmy się nad odpowiedzią na dwa pytania: jak chciałbym, by wyglądała przyszłość, i co mogę zrobić, aby to marzenie się spełniło.

Naszą refleksję warto uzupełnić o kilka dodatkowych pytań. Dlaczego interesuję się działalnością filantropijną? Jakie środki finansowe lub jakie dobra mogę przeznaczyć na cele społeczne? Czy chcę podzielić się swoim majątkiem teraz, czy zapisać go przyszłym pokoleniom? Co chcę osiągnąć, udzielając innym wsparcia? Co skłania mnie do obdarowywania innych?

Filantropią możemy zajmować się na wiele sposobów. Za każdym razem dajmy jednak od siebie tyle, na ile możemy sobie pozwolić. I co najważniejsze – miejmy radość z obdarowywania! Wtedy pozostaną w nas niezapomniane wrażenia i chęci do dalszego działania.

Każdy z nas znajdzie wiele powodów, dla których chce pomagać innym. Platon twierdził, że *celem naszych czynów powinno być czynienie dobra*. Dziś z kolei wielu filantropów zwraca uwagę na to, w jakiego typu inicjatywy społeczne chcą się zaangażować oraz czy są one skuteczne. Tak więc nowoczesne podejście do filantropii zakłada, że należy pomagać nie tylko z sercem, ale przede wszystkim z głową.

Do działań filantropijnych warto, a nawet trzeba się przygotować. Jeśli już na samym początku opracujemy właściwy plan, możemy być pewni, że nasza działalność przyniesie nam dużo radości i satysfakcji.

Filantropia jest jak podróż, do której należy się przygotować. Do tego potrzebny jest nam właściwy plan.

Jak zatem ułożyć plan własnej podróży filantropijnej?

Krok 1: ustalmy, jakie są nasze motywacje do pomagania

Krok 2: zbadajmy zasoby własne, czyli to co mamy i co możemy podarować innym

Krok 3: wybierzmy sposób pomagania

Krok 4: zastanówmy się, komu chcemy pomagać

Motywacje

Nasze motywacje odgrywają ważną rolę w podejmowaniu decyzji o zaangażowaniu się w działalność filantropijną.

To od nich w dużej mierze zależą kolejne kroki naszej podróży filantropijnej. Wpływają na charakter, skalę i formę udzielanej pomocy, a także na wybór osób i instytucji, którym chcemy udzielić wsparcia.

Motywacje są naszym wewnętrznym kompasem, który podpowiada, dokąd chcielibyśmy udać się z pomocą.

Jak działają motywacje? Jeśli dowiemy się na przykład, że kilka tysięcy ludzi zostało poszkodowanych przez powódź, łatwo wskażemy kierunek dla naszej pomocy – zareagujemy na potrzeby osób poszkodowanych przez żywioł. Nasza pomoc, w pierwszej kolejności, będzie miała charakter doraźny, łagodzący skutki kataklizmu. Jej celem będzie chęć materialnego zabezpieczenia poszkodowanych i podtrzymanie ich na duchu.

W tej samej sytuacji możemy pomagać dwutorowo. Po pierwsze – przekazać osobom prywatnym dary rzeczowe lub środki finansowe, potrzebne do załatwienia najpilniejszych spraw. Po drugie – udzielić wsparcia instytucjom, które będą w przyszłości chronić ludzi przed podobnymi klęskami żywiołowymi. Pomagając systematycznie (długofalowo), przyczyniamy się do radzenia sobie z przyczynami takich wydarzeń, pomagając doraźnie (krótkofalowo) – łagodząc ich skutki. Zarówno pierwsza, jak i druga pomoc, są niezwykle istotne i potrzebne.

W jaki sposób możemy określić, co nas tak naprawdę motywuje? Zachęcamy do refleksji nad poniższymi zagadnieniami:

Zastanówmy się, dlaczego pomagamy?

Oto różne typy motywacji, którymi kierują się osoby udzielające pomocy. Przy każdym z czynników zaznaczmy liczbę punktów, która pokaże, jak silnie dana motywacja na nas wpływa.

<i>motywacje</i>	<i>nieistotne</i> → <i>ważne</i>				
Pomagam innym, bo to sprawia mi przyjemność i daje satysfakcję	1	2	3	4	5
Czuję taką powinność, moralne zobowiązanie	1	2	3	4	5
Tak nakazuje mi moja wiara	1	2	3	4	5
Moja pasja/hobby są ściśle związane z celem społecznym	1	2	3	4	5
Chcę pożytecznie wykorzystać czas, przebywać między ludźmi i dzielić z nimi te same zainteresowania	1	2	3	4	5
Chcę, aby moja rodzina i przyjaciele gromadzili się wokół wspólnych celów	1	2	3	4	5
Chcę zaszcześcić w społeczeństwie szlachetne idee i wartości	1	2	3	4	5
Chcę wspierać miejscowość, w której żyję/wychowałam/em się	1	2	3	4	5
Chcę inspirować innych do pomagania słabszym, potrzebującym	1	2	3	4	5
Liczę, że ktoś też mi kiedyś pomoże	1	2	3	4	5
Chcę sprawić, aby świat był lepszy i życie innych ludzi łatwiejsze	1	2	3	4	5
Chcę móc kiedyś powiedzieć, że moje życie miało sens i było wartościowe	1	2	3	4	5
Chcę pozostawić po sobie trwały ślad, być zapamiętaną/ym przez przyszłe pokolenia	1	2	3	4	5
Chcę skorzystać z ulg od dochodu i innych przywilejów podatkowych	1	2	3	4	5
Inne (jakie?)	1	2	3	4	5
.....					
.....					

1)

.....

.....

.....

.....

.....

2)

.....

.....

.....

.....

.....

3)

.....

.....

.....

.....

.....

Czy na podstawie tych motywacji możemy określić pierwszy krok w naszej podróży filantropijnej?

Na przykład – jeśli wśród najbardziej istotnych motywacji znalazły się: przyjemność i satysfakcja z pomagania, pożytecznie wykorzystany czas, przebywanie między ludźmi i dzielenie się tą samą pasją, możemy nawiązać współpracę z organizacją pozarządową. Znajdziemy tam przyjazny klimat do realizacji własnych pomysłów w bardzo wielu dziedzinach życia.

Jeśli nasz wybór padł na chęć stworzenia świata lepszym i życia innych ludzi łatwiejszym, chęć pozostawienia trwałego śladu po sobie, bycia zapamiętanym przez przyszłe pokolenia, wówczas możemy pomyśleć o założeniu własnej fundacji lub zapisaniu części swojego majątku jednej z organizacji społecznych. Może to być np. nieruchomości (budynek), pozwalająca lokalnej społeczności otworzyć ośrodek opieki nad starszymi.

Posługując się innymi motywacjami, np.: wewnętrzną powinnością, chęcią inspirowania innych do pomagania oraz celem społecznym, który jest związany z naszą pasją, możemy wyznaczyć sobie kolejne zadanie. Dla przykładu – uruchomienie projektu, którego celem jest ochrona zagrożonego wyginieciem gatunku ptaków.

Teraz zapiszmy trzy motywacje, którym przyznaliśmy największą liczbę punktów.

Własne zasoby

Co to są własne zasoby? To środki finansowe, rzeczy, nieruchomości, jak również nasza wiedza, czas i umiejętności.

Przy układaniu planu zaangażowania filantropijnego warto zdecydować, co konkretnie i jak wiele z posiadanych zasobów chcemy i będziemy mogli przeznaczyć na cele społeczne.

Oto kilka pytań, które ułatwią nam podjęcie decyzji o uruchomieniu wsparcia finansowo-rzeczowego:

- >> Ile pieniędzy chcę przekazać na szczytne cele?
- >> Kiedy chcę przekazać środki finansowe? (od razu całą kwotę czy może etapami)
- >> Jaki majątek trwały mogę przekazać? (meble, sprzęt, dzieła sztuki, nieruchomości)
- >> Kiedy przekażę środki trwałe? (w najbliższej przyszłości czy pozostawię je w spadku)
- >> Czy chcę ustalić jakąś strukturę mojego zaangażowania w działalność dobroczynną? (obecnie – ustanowię fundusz stypendialny mojego imienia, zaś w przyszłości – część majątku trwałego zapiszę organizacji pozarządowej)

Przy finansowym wspieraniu przedsięwzięć społecznych lub zapisaniu nieruchomości na rzecz wybranej organizacji non-profit warto pamiętać o uruchomieniu dodatkowych środków na obsługę administracyjną. Wówczas nominalna wartość naszej darowizny pozostanie nienaruszona.

Jeśli chcielibyśmy zaangażować nasz czas lub umiejętności w działalność społeczną, warto zastanowić się nad następującymi pytaniami:

- >> Ile czasu mogę przeznaczyć na tego typu działalność?
- >> Czy w przyszłości będę miał więcej czy mniej czasu?
- >> Czy mam jakieś specjalne kwalifikacje i umiejętności, z których może ktoś skorzystać? (np. wiedza z dziedziny finansów, marketingu, informatyki, prawa, dobre przygotowanie do prowadzenia szkoleń lub wystąpień publicznych, prawo jazdy)
- >> Czy cel społeczny, który zamierzam wspierać, jest związany z moimi zainteresowaniami? (jeśli tak, wówczas moją działalność będę traktować jako przyjemność, a nie zobowiązanie).

Poniższe pytania pomogą nam odkryć, jakie mamy zasoby, a także ułatwią zaplanowanie skali i sposobu ich wykorzystania w działalności dobroczynnej.

Zasoby finansowe i majątek trwały

1 Ile pieniędzy jestem gotowa/y przeznaczyć dzisiaj na działalność dobroczynną?

.....

2 W jaki sposób chcę przekazać powyższą kwotę?

JEDNORAZOWO
 ETAPAMI

3 Jaką kwotę mogę przekazać w ciągu jednego roku lub przez kilka lat?

.....

4 Czy skala mojej pomocy finansowej może się zmienić w perspektywie czasu? Jeśli odpowiedź brzmi „tak”, to czy zwiększy się ona, czy zmniejszy, i dlaczego?

TAK
 NIE

.....

5 Czy chciałabym/chciałbym zostawić środki finansowe na cele społeczne w spadku? Jeśli „tak”, jaka byłaby to kwota?

.....

6 Czy chcę przekazać nieruchomości na cele społecznie użyteczne? Jeśli tak, to co to jest za nieruchomość, komu chcę ją przekazać i jakiego typu działaniom mogłaby ona posłużyć?

.....

Czas i umiejętności

1 Ile czasu mogę poświęcić na pracę społeczną? (np. kilka godzin w tygodniu, jeden dzień w miesiącu)

.....

2 Czy w przyszłości będę miał taką samą ilość czasu na aktywność społeczną?

.....

3 Jakie mam szczególne umiejętności, które mogłyby się przydać innym?

.....

Pytania
o własne
zasoby

Wybór sposobu pomagania

Planując podróż filantropijną, warto przyjrzeć się posiadanym przez nas zasobom. Aby określić możliwą skalę naszego zaangażowania, musimy określić, jakie posiadamy zaplecze finansowe, rzeczowe lub jakie mamy umiejętności.

Od trafnej oceny naszego potencjału zależeć będzie skuteczność podjętych działań i rozwiązywanie wielu ważnych problemów społecznych.

Istnieje wiele czynników, które wpływają pozytywnie lub negatywnie na nasze zaangażowanie. Dlatego warto zastanowić się nad następującymi pytaniami:

>> Czy posiadany majątek umożliwi mi stałe wspieranie celów społecznych?

W świadomym i skutecznym wspieraniu inicjatyw społecznych ważny jest stały dostęp do własnych zasobów. Jeśli przewidujemy, że utrzymamy stabilność finansową na dotychczasowym poziomie, wówczas możemy stworzyć na przykład fundusz filantropijny przy organizacji pozarządowej. Zasilany regularnymi wpłatami posłuży on np. do przyznawania nagród wybitnie uzdolnionym uczniom lub innym, wyznaczonym przez nas celom. Jeśli nie mamy zaś pewności co do przyszłej struktury naszego majątku, lepszym rozwiązaniem będzie wsparcie finansowe już funkcjonującego projektu, np. ochrony pomników przyrody lub obiektów architektury drewnianej. Wówczas wystarczy jednorazowa wpłata, która zapewni długofalową realizację danego przedsięwzięcia.

>> Jak dobrze znam problem społeczny, który chciałbym pomóc rozwiązać?

Jeśli planujemy zaangażować się w rozwiązanie jakiegoś problemu społecznego, warto dowiedzieć się na czym on tak naprawdę polega. Możemy samodzielnie zgłębiać nurtujący nas temat lub zwrócić się z prośbą o konsultacje do jednej z wielu organizacji pozarządowych. Pracują tam specjaliści, którzy od lat realizują inicjatywy społeczne i znają ich specyfikę. Poznając bliżej dany problem, będziemy w stanie wybrać najlepszy sposób pomagania, a tym samym przyczynić się do jego rozwiązania.

>> Czy czas, który poświęcę na pracę społeczną, będzie efektywnie wykorzystany?

Jeśli w miesiącu dysponujemy kilkoma godzinami wolnego czasu, możemy przeznaczyć je na pracę wolontarystyczną w organizacji pozarządowej lub na rzecz konkretnego projektu społecznego. W tym celu warto, samodzielnie lub też we współpracy z organizacją non-profit, opracować plan osobistego zaangażowania. Powinien on obejmować zadania, które będą dopasowane do naszych umiejętności oraz umożliwią dalszy ich rozwój. Dzięki spisaniu obowiązków będziemy mogli wykonywać je w sposób zorganizowany, terminowy i ciągły.

>> Czy chcę upewnić się, jak został wykorzystany mój dar?

Zaangażowanie w działalność społeczną może przyjmować różne formy, np. może polegać na dokonaniu przelewu środków finansowych na konto organizacji pozarządowej, która zajmie się ich rozdysponowaniem. Może także odbywać się poprzez aktywne uczestniczenie w pracach różnych ciał doradczych – komisjach grantowych⁵, komisjach oceny wniosków czy radach programowych. Organizacja pozarządowa może zaprosić darczyńcę do udziału w obradach komisji i umożliwić mu współdecydowanie o kierunku wydatkowania środków. Zazwyczaj dzieje się tak w przypadku, gdy obdarowany otrzymał znaczącą darowiznę finansową. Jeśli zaś wpłata była niewielka, obdarowany samodzielnie podejmie decyzję o jej spożytkowaniu. Bez względu jednak na wartość pomocy darczyńca ma prawo oczekiwać od beneficjenta swojego daru informacji, jak ten dar został wykorzystany. Informacja taka może być na przykład zamieszczona na stronie internetowej organizacji w formie sprawozdania z realizacji projektu.

Do przekazania części własnych zasobów na cele społeczne możemy użyć konkretnych narzędzi filantropijnych, takich jak: darowizna, spadek czy fundusz filantropijny. Zostały one szczegółowo zaprezentowane w rozdziale drugim poradnika.

Komu chcę pomagać?

Jednymi z ostatnich elementów, które należy uwzględnić w planie własnej podróży filantropijnej, są obszary, w które możemy się zaangażować oraz odbiorcy naszej pomocy.

Zanim jednak dokonamy końcowego wyboru przeznaczenia naszych zasobów, odpowiedzmy sobie na pytania, jakie dziedziny są nam bliskie, komu chcemy pomagać i jakie problemy rozwiązać?

Wybór osób lub instytucji nie jest zadaniem łatwym. Jest ich naprawdę wiele. Zatem jak podjąć decyzję, kogo wybrać? Skąd wiedzieć, jakie cele społeczne wspierać? Odpowiedzi warto poszukać w naszych zainteresowaniach i pasjach. Warto także przyjrzeć się poniższemu zestawieniu dyscyplin i wybrać te, w których moglibyśmy się zrealizować.

5. Komisja grantowa złożona jest z osób spoza organizacji, specjalistów z danej dziedziny, decyduje o udzieleniu wsparcia finansowego lub pozafinansowego dla osoby bądź instytucji, która będzie realizować określony cel społeczny.

Działalność społecznie użyteczną⁶ możemy prowadzić między innymi w takich dziedzinach jak:

- >> Pomoc społeczna
- >> Ochrona zdrowia
- >> Kultura i sztuka
- >> Ekologia
- >> Religia
- >> Edukacja
- >> Nauka i technika
- >> Sport
- >> Turystyka
- >> Przedsiębiorczość
- >> Pomoc humanitarna
- >> Rozwój lokalny
- >> Prawa człowieka
- >> Międzykulturowość

Z kolei obdarowanymi mogą być:

- >> Dzieci, młodzież, kobiety, mężczyźni, seniorzy, całe rodziny
- >> Osoby niepełnosprawne fizycznie i intelektualnie
- >> Kombatanci i osoby represjonowane
- >> Uchodźcy i imigranci
- >> Świat roślin i zwierząt
- >> Inne

To, w ilu dziedzinach będziemy prowadzić aktywność filantropijną, zależy wyłącznie od nas. Może być ich kilka, mogą być one podobne, wzajemnie się uzupełniać lub całkowicie się od siebie różnić. Podobnie, jeśli chodzi o wybór obdarowanych – z jednej strony możemy zaangażować się w przedsięwzięcia skierowane do osób niepełnosprawnych, z drugiej zaś wspierać inicjatywy na rzecz seniorów. Tak więc możemy popierać jednocześnie kilka celów społecznych oraz pomagać wielu osobom i organizacjom.

Podróż filantropijną możemy odbyć w dogodnym dla nas czasie, w każdym miejscu na świecie. Możemy działać dobroczynnie na terenie, który darzymy szczególnym zainteresowaniem, np. park narodowy, gmina, powiat, aktualne miejsce zamieszkania lub tam, gdzie się wychowaliśmy. W polu naszego zainteresowania mogą znajdować się obszary wiejskie, średniej wielkości miejscowości lub duże miasta. Zasięg terytorialny naszej aktywności może być dowolny, ale powinien być dostosowany do skali udzielanego przez nas wsparcia. Inaczej ofiarowana przez nas pomoc zostanie rozproszona i przyniesie mniejsze efekty.

Poniżej przedstawiamy zestaw pytań pomocniczych, które pomogą uzupełnić nasz plan podróży filantropijnej o konkretne cele społeczne.

6. Na podstawie sfery zadań publicznych określonych w art. 4 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Które dziedziny mnie interesują? Jakie cele społeczne chcę wspierać?

- Pomoc społeczna**
(np. pomoc materialna dla osób gorzej sytuowanych, chorych)
- Kultura, sztuka, ochrona dziedzictwa narodowego**
(np. przedstawienia artystyczne, architektura, historia sztuki, literatura, galerie, muzea, filmy)
- Środowisko naturalne**
(np. globalne ocieplenie, ochrona zasobów naturalnych, zrównoważony rozwój, rewitalizacja terenu, kontrola zanieczyszczeń, recykling, odnawialne źródła energii)
- Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona przyrody**
(np. ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt)
- Religia**
(np. dialog między religiami, nauka religii)
- Nauka i szkolnictwo wyższe**
(np. promowanie nauk ścisłych, nowych dyscyplin)
- Ochrona i promocja zdrowia**
(np. zdrowy styl życia, walka ze stresem, walka z rakiem, profilaktyka zdrowia, niepełnosprawność)
- Edukacja, oświata i wychowanie**
(np. edukacja przedszkolna, w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach, szkołach wyższych; kursy doszkalające, biblioteki)
- Rozwój techniki, wynalazczość i innowacyjność**
(np. wspieranie talentów inżynierskich, rozwój badań naukowych, eksperymentów)
- Sport i rekreacja**
(np. tworzenie miejsc do rekreacji, dyscypliny sportowe, ścieżki rowerowe, lokalne imprezy sportowe)
- Turystyka i krajoznawstwo**
(np. popularyzacja miejsc atrakcyjnych turystycznie, zagospodarowanie wolnego czasu, agroturystyka)
- Rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości**
(np. rozwój gospodarczy miejscowości, regionów, inicjatywy przedsiębiorcze, zakładanie biznesu)
- Rozwój wspólnot i społeczności lokalnych**
(np. organizowanie się obywateli, rozwój inicjatyw lokalnych)

7. Katalog dziedzin został opracowany na podstawie Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jeśli przekażemy darowiznę na rzecz organizacji pozarządowej, która realizuje cele społeczne związane z którąkolwiek z wymienionych dziedzin, wówczas możemy uzyskać ulgę podatkową.

- Wolontariat, charytatywność, organizacje pozarządowe**
(np. popularyzacja wolontariatu, promocja filantropii, zakładanie i prowadzenie organizacji pozarządowych)
- Porządek i bezpieczeństwo publiczne**
(np. nauka technik samoobrony, poszanowanie mienia publicznego, bezpieczeństwo na drodze)
- Ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich**
(np. prawa konsumenta, prawa człowieka, prawa obywatelskie i rzecznictwo, równouprawnienie kobiet i mężczyzn)
- Ratownictwo, ochrona ludności, pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen**
(np. pierwsza pomoc, pomoc humanitarna)
- Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym**
(np. walka z uzależnieniem od narkotyków, alkoholizmem, wykorzystaniem fizycznym i psychicznym)
- Mniejszości narodowe i etniczne**
(np. przeciwdziałanie praktykom dyskryminacyjnym, nietolerancji ze względu na narodowość)
- Podtrzymanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnacja polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,**
(np. propagowanie patriotyzmu, języka polskiego, zwyczajów i dziedzictwa narodowego)

1)

.....

.....

.....

2)

.....

.....

.....

3)

.....

.....

.....

Komu chcę pomagać?

- Dzieci
- Młodzież
- Osoby dorosłe
- Seniorzy
- Kobiety, dziewczęta
- Mężczyźni, chłopcy
- Rodziny (np. o niskich dochodach)
- Grupy etniczne
- Imigranci i uchodźcy
- Osoby niepełnosprawne (fizycznie i intelektualnie)
- Uzależnieni (np. alkoholicy, lekomani, narkomani)
- Osadzeni w zakładach karnych i byli więźniowie
- Kombatanci i osoby represjonowane
- Świat zwierząt
- Świat roślin
- Inni (kto?).....

Prosimy wymienić poniżej odbiorców, którym chcemy pomagać.

.....

.....

Wskażmy, gdzie chcemy prowadzić naszą działalność filantropijną?

.....

.....

I tak doszliśmy do wyznaczenia celu podróży filantropijnej. Prosimy go zapisać.

Np: „Chcę pomóc młodzieży pochodzącej z miejscowości południowo-wschodniej Polski, zwiększyć szansę dostępu do nauki na uczelniach wyższych” albo: „Chcę wspierać schroniska dla zwierząt i organizacje pozarządowe, pośredniczące w adopcji zwierząt w województwie małopolskim”.

.....

.....

Poniżej
zapiszmy
dziedziny, które
chcielibyśmy
wspierać.

Efekty mojej filantropii

Układając plan podróży filantropijnej warto zastanowić się, do czego będziemy dążyć – czyli jak w przyszłości będą wyglądały efekty podjętych przez nas działań.

Kiedy angażujemy własne środki finansowe, rzeczy lub czas, zależy nam przecież na tym, żeby dowiedzieć się, co dzięki nim udało się osiągnąć i zmienić.

W jaki sposób możemy ocenić naszą działalność filantropijną? W zależności od stopnia naszego zaangażowania warto przyjrzeć się kilku scenariuszom.

1. Samodzielnie dokonujemy oceny osiągnięć – jeśli na własną rękę zorganizowaliśmy pomoc dla potrzebujących lub gdy udzieliła jej powołana przez nas fundacja rodzinna.
2. Wspólnie z partnerem (organizacją pozarządową, instytucją lub inną osobą prywatną) przeprowadzamy ocenę działalności filantropijnej – jeśli razem zorganizowaliśmy pomoc oraz współdecydowaliśmy o tym, kto i w jakim zakresie z niej skorzysta.
3. Zobowiązujemy instytucję, która zorganizowała pomoc, do przedstawienia nam wniosków z badania efektywności projektu – jeśli instytucja ta otrzymała od nas środki i samodzielnie je rozdała.

Ocena działalności filantropijnej pozwoli nam znaleźć odpowiedzi na wiele pytań. Dowiemy się, na co konkretnie zostały spożytkowane udostępnione przez nas pieniądze i inne dobra oraz jakie korzyści przyniosły. Ocena będzie także użyteczna dla instytucji, która pośredniczyła w udzielaniu pomocy. Będzie ona mogła pochwalić się osiągnięciami w danej dziedzinie, a także, jeśli to konieczne, usprawnić w przyszłości swoje działania. Skorzystają z niej również obdarowani, np. dowiedzą się, w jakim zakresie dana pomoc była udzielana oraz kto jeszcze z niej skorzystał.

Przy badaniu poszczególnych elementów własnej podróży filantropijnej warto odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

Cele:

- >> Jakie były cele mojej działalności filantropijnej?
- >> Jakie cele osiągnęłam/osiągnąłem, a jakich nie?
- >> Dlaczego niektórych celów nie udało mi się osiągnąć?
- >> Jakie inne cele, oprócz zakładanych, udało mi się osiągnąć?

Własne zasoby:

- >> Jakie zasoby własne udostępniłam/em?
- >> Czy liczba zasobów była wystarczająca? (jeśli było ich za mało, to których?)
- >> Jakich zasobów nie wykorzystałam/em?
- >> Jakie inne środki otrzymałam/em i od kogo?
- >> Jakich zasobów użyję w przyszłości?

Działania:

- >> Jakie działania wykonałam/em?
- >> Które działania były potrzebne, a które były zbędne?
- >> Które działania wymagały najwięcej nakładu pracy, czasu i środków?
- >> Które działania przyczyniły się do osiągnięcia najlepszych rezultatów?
- >> Jakie działania podejmę w przyszłości?

Budżet:

- >> Jaki był łączny budżet mojego przedsięwzięcia?
- >> Jaka była wartość udzielonej pomocy, a ile kosztowała obsługa administracyjna przedsięwzięcia?
- >> Czy budżet był dobrze zaplanowany? (np. na co zabrakło mi pieniędzy?)
- >> Ile będzie wynosił budżet mojego kolejnego przedsięwzięcia?

Harmonogram:

- >> Ile czasu miała trwać moja podróż?
- >> Ile czasu zajęło wykonanie wszystkich czynności?
- >> Co udało się osiągnąć przed czasem, co o czasie, a co po terminie?
- >> Jakich zadań nie było w harmonogramie, a które powinny były się w nim znaleźć?
- >> Ile czasu potrzebuję na kolejną podróż i czy chcę w nią wyruszyć?

Ludzie/ instytucje:

- >> Czy samodzielnie wykonałam/em wszystkie zadania?
- >> Kto mi pomógł, jaka to była pomoc i na ile była przydatna?
- >> Kto pomógł mi najwięcej?
- >> Z kim współpracowało mi się najlepiej/najprzyjemniej?
- >> Kogo chcę zaprosić do współpracy w przyszłości?

Pytania
– Ocena mojej
filantropii

Poniższe pytania mogą nam pomóc w ogólnej ocenie naszej działalności filantropijnej.

- 1 Czy osiągnęłam/em zamierzone cele moich działań filantropijnych? TAK NIE

jeśli „tak” – jakie

.....

jeśli „nie” – dlaczego

.....

- 2 Które działania przyczyniły się do sukcesu mojej filantropii, a których nie podjęłam/nie podjąłem i dlaczego?

.....

.....

.....

- 3 Co udało się osiągnąć dzięki mojej pomocy? (ile osób z niej skorzystało, w jakim wymiarze, na co ją przeznaczyl?)

.....

.....

.....

.....

- 4 Czy mam satysfakcję z osiągniętych celów, wykonanych zadań i uzyskanych rezultatów? (czy może liczyłam/em na coś więcej?)

.....

.....

.....

.....

- 5 Co powinnam/powiniennem zrobić, aby w przyszłości moja działalność filantropijna była bardziej efektywna?

.....

.....

.....

.....

Co jakiś czas warto podsumować własną działalność filantropijną, gdyż:

1. Dowiemy się komu i w jakim zakresie pomogliśmy – ile osób skorzystało z pomocy, czy była wystarczająca, jaki problem rozwiązaliśmy.
2. Dowiemy się, jak wyglądał proces udzielania pomocy – które działania przyczyniły się do rozwiązania danego problemu społecznego, czy były należycie wykonane, czy wystąpiły jakieś odstępstwa od planu. Ponadto, jakim nakładem pracy i przy użyciu jakich zasobów własnych oraz pomocy innych osób i instytucji udało się osiągnąć zakładane rezultaty.
3. Dowiemy się, jak lepiej zaplanować i zrealizować naszą następną podróż filantropijną.

Takie podsumowanie może utwierdzić nas w przekonaniu, że to co robimy, ma sens. Może także zmienić nasze podejście do udzielanej pomocy – wybierzemy nowy cel, inną formę pomocy lub skierujemy nasze wsparcie do innych osób czy instytucji. Możemy także dojść do wniosku, że warto podjąć współpracę z organizacją pozarządową lub skorzystać z pomocy doradcy filantropijnego.

Wskazówki dla darczyńcy

Opracowując plan naszego zaangażowania filantropijnego, pamiętajmy o kilku ważnych zasadach:

1. Pomagajmy z życzliwości, a nie z litości.
2. Przekażmy tyle, na ile możemy sobie pozwolić.
3. Nie rozdawajmy swojego majątku lecz inwestujmy go społecznie.
4. Wsłuchujmy się w osobiste motywacje, ale także potrzeby innych.
5. Planujmy swoje działania i dążmy do wyznaczonego celu.
6. Bądźmy kreatywni – szukajmy inspirujących rozwiązań.

Zdecydujemy: sporadycznie czy systematycznie?

Działalność filantropijną możemy prowadzić samodzielnie lub we współpracy z organizacją zajmującą się tym na co dzień.

Jednocześnie możemy wspierać jeden lub kilka celów społecznych; pomagać osobom indywidualnym, grupom ludzi lub instytucjom; działać na małym lub dużym obszarze. Według własnego uznania możemy przekazać środki finansowe, rzeczy, nieruchomości, podarować swój czas lub umiejętności.

Pomagać możemy w krótkim okresie – sporadycznie (akcyjnie, doraźnie) – reagując na aktualne prośby o wsparcie od osób indywidualnych i instytucji. Możemy też pomagać w sposób długofalowy i zaplanowany – wówczas pomocy będziemy udzielać systematycznie i będzie ona rozłożona w czasie. Filantropią możemy zajmować się, gdy jesteśmy aktywni zawodowo, u schyłku naszej kariery lub po przejściu na emeryturę.

Jak będzie wyglądał plan naszej podróży filantropijnej, kiedy i na jak długo się w nią udamy – zależy tylko od nas samych.

Pomagam sporadycznie

Pomaganie akcyjne jest dobrym pomysłem dla osób, które nie chcą w sposób planowy wspierać celów społecznych, a jedynie pomagać w odruchu serca. Jest stosowane w krótkim czasie i w sposób elastyczny – raz dajemy więcej, innym razem mniej. Pomagamy raz jednym, raz drugim. Zajmujemy się jedną, innym razem drugą dziedziną życia. Z uwagi na rozproszenie pomocy, efektywność poszczególnych aktów dobroczynnych jest niska. Jeśli jednak zdecydujemy się działać w ten sposób, to niemalże od razu zauważymy oddziaływanie naszych dobrych uczynków. Przykładem pomagania akcyjnego jest wrzucanie pieniędzy do puszek, wysyłanie charytatywnych SMSów lub praca wolontarystyczna wykonywana okazjonalnie.

Pomagam systematycznie

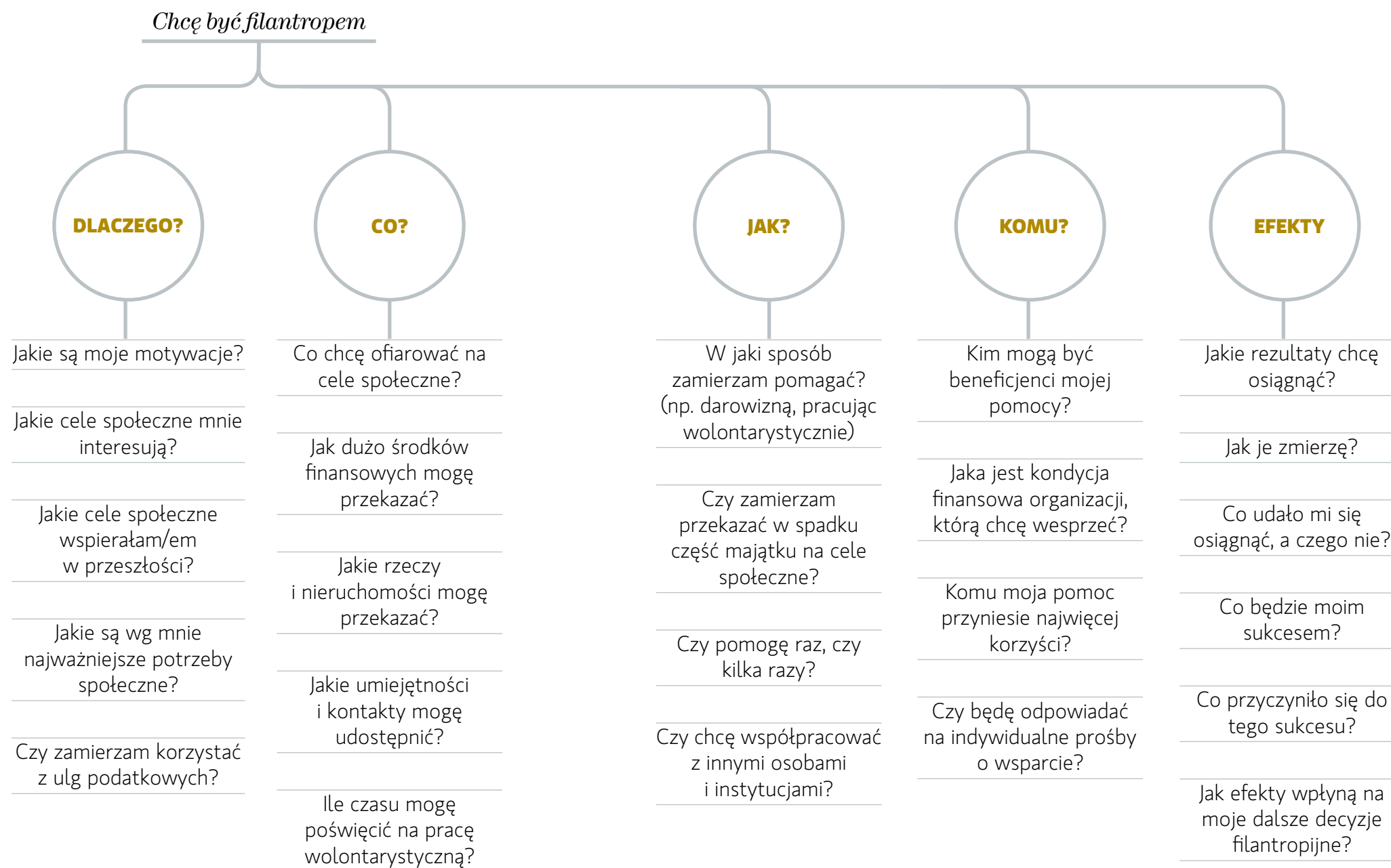
Filantropię (pomaganie systematyczne) cechuje długofalowe i staranne planowanie. Dlatego też decydując się na nią, warto zastanowić się nad osobistymi motywacjami, wyznaczyć cele działalności, potem zweryfikować własne zasoby i zdecydować, komu będziemy pomagać. Planując długofalową działalność filantropijną, postaramy się także przewidzieć, jakie rezultaty chcielibyśmy osiągnąć.

Pamiętajmy przy tym, że nie wszystkie z wyżej wymienionych czynności musimy wykonywać sami. Możemy nawiązać współpracę z organizacją pozarządową, której pracownicy chętnie nam pomogą. Możemy także poprosić o pomoc doradcę filantropijnego, który pomoże nam w przygotowaniu planu naszej podróży filantropijnej.

Drzewo myśli filantropijnych

Do przygotowania planu własnej podróży filantropijnej warto wykorzystać poniższe drzewo myśli filantropijnych.

Pomagam skutecznie

– czyli o narzędziach

pomocy
filantropijnej

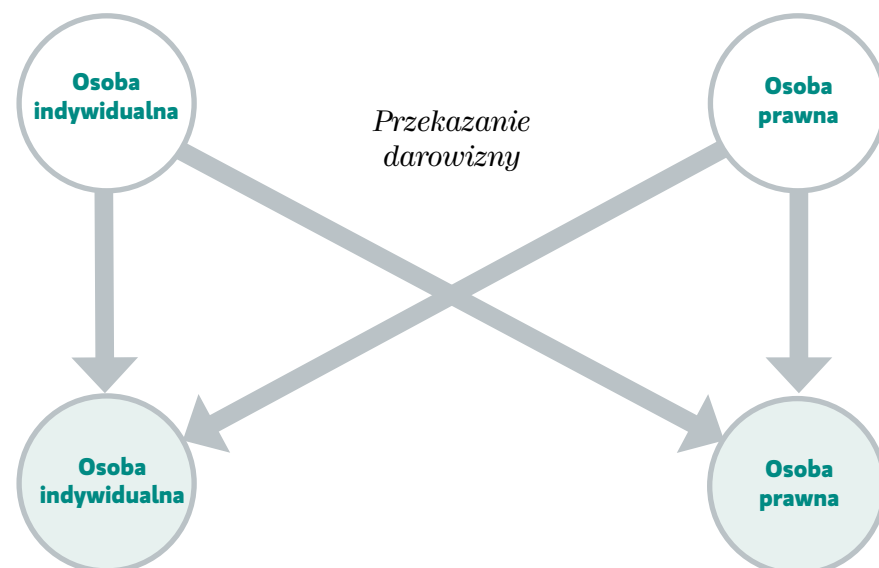

W poprzednim rozdziale dowiedzieliśmy się, że do wspierania przedsięwzięć społecznych można wykorzystywać różne elementy swojego majątku, tj. środki finansowe, rzeczy, nieruchomości, a także czas i umiejętności. Jednak w jaki sposób przekazywać je tak, by było to skuteczne? Poniżej przedstawiamy charakterystykę wielu przydatnych narzędzi filantropijnych, takich jak: darowizna, wolontariat czy spadek.

Darowizny

Darowizna jest to przekazanie części swojego majątku, bez oczekiwania, że obdarowany da nam coś w zamian. Jest to jedna z najbardziej rozpowszechnionych form wspierania działań społecznych w Polsce.

Z darowizn najczęściej korzystają organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, oraz inne instytucje działające dla dobra publicznego, takie jak np. szkoły, szpitale, muzea, organizacje kościelne, domy kultury, a także osoby indywidualne.

Poprzez darowiznę możemy przekazać innym pieniądze, ruchomości i nieruchomości, a także prawa majątkowe¹. Przekazanie darowizny nie wymaga podpisywania formalnej umowy między stronami. Istniejący wymóg, by oświadczenie darczyńcy w przedmiocie darowizny było złożone w formie aktu notarialnego, nie ma znaczenia dla skuteczności darowizny, jeśli przyrzczone świadczenie zostało spełnione. Kiedy przekazywane są w formie darowizny niewielkie środki pieniężne, darczyńca może przekazać je obdarowanemu bezpośrednio „do ręki” lub wpłacić do kasy organizacji. Jednak jeśli wartość darowizny jest znaczna – dotyczy to zarówno środków pieniężnych, jak i rzeczy – warto zawrzeć z obdarowanym porozumienie w formie aktu notarialnego, a pieniądze wpłacić na jego konto bankowe. Gdy przedmiotem darowizny jest nieruchomość, umowa o jej przekazaniu musi być w każdym przypadku zawarta w formie aktu notarialnego.

Większość organizacji pozarządowych (np. fundacji lub stowarzyszeń) realizuje konkretny cel pożytku publicznego. Musi być on zgodny ze sferą zadań publicznych, wymienioną w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, np. promuje miejsca atrakcyjnie turystycznie. Mówi się wówczas, że organizacja prowadzi działalność pożytku publicznego.

Darczyńca może zaznaczyć w umowie konkretny cel, na jaki ma być wykorzystana jego darowizna (np. dofinansowanie zajęć z hipoterapii dla dzieci autystycznych). Jest to wtedy tzw. darowizna celowa. Często jednak darczyńca nie określa warunków wykorzystania darowizny. W takiej sytuacji to obdarowany decyduje o jej przeznaczeniu (może ją wykorzystać na to, co jest mu w danej chwili najbardziej potrzebne, np. sfinansowanie ważnego projektu czy opłatę za czynsz).

Darowiznę uznaje się za „wykonaną” w momencie, gdy obdarowany ją przyjął. Dowodem przyjęcia darowizny, którą jest rzecz (np. samochód), jest pisemne oświadczenie obdarowanego o jej przyjęciu, a w przypadku pieniędzy – pokwitowanie lub potwierdzenie wpłaty na konto bankowe.

Jakie są przywileje, z których mogą korzystać osoby indywidualne przekazujące w Polsce darowizny?

1. Osoba, która przekazała środki finansowe dla organizacji realizującej cele pożytku publicznego², może pomniejszyć swój roczny dochód do opodatkowania o wartość darowizny (do 6% tego dochodu). Warunkiem skorzystania z tego przywileju jest posiadanie dowodu wpłaty darowizny na rachunek bankowy obdarowanego.
2. W przypadku, gdy osoba przekazała dary rzeczowe (np. żywność, ubranie) dla organizacji realizującej cele pożytku publicznego, ma prawo odliczyć od dochodu wartość darowizny (do 6% tego dochodu). Z odliczenia może skorzystać, jeżeli wartość darowizny zostanie udokumentowana umową i oświadczeniem obdarowanego o jej przyjęciu.

1. Prawa, na podstawie których obdarowanemu przysługują korzyści majątkowe, np. prawo do pobierania odsetek, wkład oszczędnościowy, hipoteka itp.
2. Darowizny na cele pożytku publicznego, określone w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, muszą być przekazane organizacjom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 tej ustawy lub równoważnym organizacjom określonym w przepisach regulujących działalność pożytku publicznego, obowiązujących w innym niż Rzeczpospolita Państwie członkowskim Unii Europejskiej lub innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, prowadzącym działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych, realizujących te cele.

3. Darowizny finansowe i rzeczowe przekazane na działalność charytatywno-opiekuńczą kościołów (np. hospicjów, noclegowni) można odpisać do 100% dochodu. Warunkiem skorzystania z tej ulgi jest posiadanie potwierdzenia wpłaty na konto bankowe organizacji kościelnej lub pokwitowania odbioru rzeczy oraz otrzymanie sprawozdania z wykorzystania darowizny w ciągu 2 lat od dnia jej przekazania. Jeśli darczyńca nie uzyska w tym czasie takiego sprawozdania, będzie musiał złożyć korektę PIT za rok, w którym dokonał odliczenia (wówczas może skorzystać z ulgi tylko do 6% dochodu).

Warto wiedzieć:

Organizacja pozarządowa, która realizuje cele pożytku publicznego, nie zawsze ma status organizacji pożytku publicznego (OPP). Zarówno organizacja o statusie organizacji pożytku publicznego, jak i ta bez takiego statusu, mogą otrzymywać darowizny, a ich darczyńcy mogą korzystać z ulg podatkowych. Dlatego też instytucje publiczne (szpitale, szkoły i inne placówki działające dla dobra publicznego) często zakładają organizacje pozarządowe (zazwyczaj fundacje), aby zaoferować swoim darczyńcom możliwość korzystania z prawa do ulg podatkowych. Zgromadzone w ten sposób środki służą dofinansowaniu działań, na które brakuje funduszy ze źródeł publicznych.

Darczyńca, który przekaze darowiznę bezpośrednio innej osobie fizycznej, nie może korzystać z odliczeń podatkowych, chyba że darowizna taka trafi na konto bankowe organizacji, która pomaga tej osobie, np. w sfinansowaniu kosztów leczenia. Warunek – organizacja ta musi realizować cele pożytku publicznego.

Jeśli jednak darczyńca chce pomóc bezpośrednio innej osobie prywatnej (która nie jest z nim spokrewniona), powinien pamiętać, że gdy wartość udzielonej przez niego pomocy (dotyczy to zarówno pieniędzy, jak i rzeczy) w ciągu kolejnych 5 lat przekroczy 4.902 zł, obdarowany będzie musiał zapłacić od tej darowizny podatek. Tym samym ostateczna wartość jego darowizny będzie niższa.

Obok charakterystyki kolejnych narzędzi filantropijnych może znajdować się symbol @. Oznacza on, że dane narzędzie może mieć formę darowizny (choć nie zawsze musi).

Dobre strony

Łatwa w zastosowaniu

Można określić przez kogo i na jaki cel ma być wykorzystana

Daje prawo do skorzystania z odpisu podatkowego

Można zażądać jej zwrotu, jeśli nie została spożytkowana na wyznaczony cel

O czym należy pamiętać

Może nie zostać przyjęta przez obdarowanego (np. gdy podarowany sprzęt nie działa)

Wymaga odprowadzenia podatku przez obdarowaną osobę, jeśli przekracza kwotę zwolnioną z opodatkowania

Trudno sprawdzić jej wykorzystanie, jeśli nie została przekazana na konto bankowe

Należy przewidzieć dodatkową opłatę za sporządzenie aktu notarialnego

Co warto wiedzieć o darowiznach:

>> Przedmiotem darowizny mogą być papiery wartościowe (akcje, obligacje lub bony skarbowe). Przekazanie ich organizacji realizującej cele pożytku publicznego nie podlega opodatkowaniu. Jeśli zaś otrzyma je osoba indywidualna, to będzie musiała od ich wartości zapłacić tzw. podatek od spadków i darowizn, a także podatek dochodowy, jeśli te papiery wartościowe sprzeda.

>> Jeśli darczyńca chce przekazać osobie indywidualnej swoje oszczędności zgromadzone na rachunku bankowym, nie musi w tym celu przygotowywać umowy darowizny. Wystarczy, że wskaże beneficjenta tych środków poprzez oświadczenie na piśmie złożone w banku.

>> Osoba, która chce przekazać darowiznę organizacji z krajów należących do Unii Europejskiej, może skorzystać z ulgi podatkowej. Trzeba jednak spełnić wiele warunków. Łatwiejszym rozwiązaniem może być skorzystanie z pośrednictwa partnerstwa Transnational Giving Europe (TGE).

Wolontariat i dzielenie się umiejętnościami

Wolontariat to dobrowolna i świadoma praca, którą wykonują nieodpłatnie osoby indywidualne (tzw. wolontariusze).

Wolontariat może dotyczyć różnych działań i rodzajów pracy.

Wolontariat może przyjąć formę praktycznej pomocy organizacyjnej, jakiej potrzebuje wiele organizacji, czyli np. porządkowanie dokumentacji, przeglądanie korespondencji, odpisywanie na listy. Może wykorzystywać wiedzę i zawodowe kompetencje z zakresu księgowości, marketingu, zarządzania. Wolontariusze mogą także przekazywać swoje szczególne umiejętności – uczyć gry na instrumencie muzycznym, fotografowania czy projektowania ogrodów. Mogą przekazywać swoje doświadczenie, doradzając członkom zarządu organizacji lub po prostu spędzać czas z dziećmi, pomagając im w odrabianiu lekcji, lub z pacjentami z hospicjów, czytając im książki. Niezależnie od tego, jakie ktoś ma zdolności i doświadczenie, bardzo prawdopodobne jest, że przydadzą się one wielu osobom i instytucjom.

Wolontariatem można zajmować się w sposób ciągły lub okazjnie. Może to być jednorazowa akcja lub cykl działań. Można pracować indywidualnie lub w grupie. Wolontariusze w Polsce pracują najczęściej w organizacjach pozarządowych, szczególnie w tych, które pomagają najuboższym, organizacjach religijnych, przy parafiach, instytucjach i grupach działających w sferze edukacji i wychowania, ochrony zwierząt, a także ochotniczych strażach pożarnych. Wolontariusze mogą pracować także w podmiotach administracji publicznej i podległym im instytucjach. Prawo stanowi, że instytucja³, która chce przyjąć do pracy wolontariuszy, musi prowadzić działalność pożytku publicznego oraz nie może angażować ich do zadań związanych z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą.

Jeśli wolontariusz pomaga danej instytucji dłużej niż 30 dni, może oczekiwać zawarcia „porozumienia o współpracy”. Będzie w nim określony zakres obowiązków oraz sposób i czas wykonywania pracy. Przysługuje mu również ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. Dodatkowo wolontariusz powinien mieć zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania pracy, zwrot kosztów podróży służbowych i diet. Powinien być także informowany o ewentualnym ryzyku dla jego zdrowia i bezpieczeństwa.

Najnowszą formą wolontariatu jest e-wolontariat. Jest to praca na odległość z wykorzystaniem komputera i dostępu do Internetu, dzięki czemu nawet bez wychodzenia z domu można pomagać innym, np. przetłumaczyć tekst na język obcy czy udzielać porad prawnych.

<i>Dobre strony</i>	<i>O czym należy pamiętać</i>
Skupia wokół wspólnego celu ludzi z pasją	Wymaga poświęcenia czasu wolnego
Daje możliwość niefinansowego zaangażowania się w działalność społeczną	Czasami wymaga kwalifikacji, których kandydat/ka na wolontariusza może nie mieć
Umożliwia wykorzystanie wolnego czasu na pomoc innym, rozwój nowych umiejętności, wykorzystanie własnej wiedzy i doświadczenia	
Daje możliwość dopasowania umiejętności, kompetencji do potrzeb i zainteresowań potrzebujących	
Umożliwia wykonywanie pracy na odległość (e-wolontariat)	

Payroll^d

Payroll to forma dobrowolnej, regularnej pomocy finansowej udzielanej przez pracowników firmy lub instytucji na rzecz wybranej organizacji pozarządowej lub programu społecznego.

Co miesiąc określona przez pracownika kwota, zwykle końcówka jego wynagrodzenia, jest potrącana przez pracodawcę i przekazywana wybranej organizacji. Bywa, że do każdej złotówki darowanej przez pracownika firma dokłada drugą, podwajając tym samym ogólną kwotę. Uruchomienie takiego programu wymaga zgody pracodawcy.

Pracownik, zgłaszając chęć przystąpienia do programu, składa pisemne oświadczenie, w którym podaje kwotę deklarowanej pomocy oraz cel społeczny lub organizację, którą chce wspierać. Może też dowolnie modyfikować wysokość odpisu od pensji oraz w każdej chwili zrezygnować z udziału w programie.

Jeśli pracodawca, w imieniu pracownika, przekazał zgromadzoną w programie kwotę na konto obdarowanego w formie darowizny, pracownik może skorzystać z odpisu podatkowego (do 6% swojego rocznego dochodu). Wystarczy, że na koniec roku pobierze z księgowości zaświadczenie o wysokości przekazywanych darowizn.

Payroll dobrze sprawdza się jako uzupełnienie innych form pomocy, np. wolontariatu, i przynosi znaczne korzyści obdarowanemu, jeżeli w program włączają się także inni pracownicy.

<i>Dobre strony</i>	<i>O czym należy pamiętać</i>
Umożliwia wybór celu i organizacji, którym darczyńca chce pomagać	Musi być starannie przygotowany przez firmę
Nie stanowi dużego obciążenia finansowego	Przynosi wymierną korzyść, jeżeli większa liczba pracowników jest zaangażowana w program
Uprawia do skorzystania z odpisu podatkowego (do 6% dochodu)	

3. Podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego i uprawnione do korzystania z pracy wolontariuszy są wymienione w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wpłaty przez Internet[@]

(przelewy, karty kredytowe, systemy płatnicze)

Coraz częściej działalności filantropijnej towarzyszą nowoczesne technologie.

Komputer, Internet i bezpośredni dostęp do konta osobistego za pomocą bankowości elektronicznej sprawiają, że wspieranie celów społecznych jest dziś o wiele łatwiejsze niż wcześniej. Wystarczy kilka minut, aby przesłać pieniądze do wybranego odbiorcy – instytucji, organizacji, osoby indywidualnej.

Przekazy pieniężne można realizować także za pośrednictwem internetowych systemów płatniczych, np. z wykorzystaniem adresu poczty elektronicznej, a także za pomocą telefonu komórkowego. Dzięki temu praktycznie z każdego miejsca na świecie możemy dokonać stosownej wpłaty.

Pieniądze można przekazywać także przy użyciu kart kredytowych poprzez strony internetowe organizacji, które prowadzą systemy obsługi tego typu transakcji. Systemy te gwarantują darczyńcy bezpieczeństwo przekazu środków i ochronę danych osobowych. W dobie nowoczesnych technologii elektroniczne formy płatności zyskują coraz więcej zwolenników. Są proste w obsłudze i nie wymagają od darczyńcy osobistego zaangażowania się w projekt społeczny, na którego rzecz przekazał pieniądze. Przekazanie środków finansowych za pomocą elektronicznych systemów płatności uprawnia darczyńcę do ulgi podatkowej (do 6% dochodu).

<i>Dobre strony</i>	<i>O czym należy pamiętać</i>
Wpłaty można dokonać z dowolnego miejsca na świecie i w dowolnym czasie	Ogranicza możliwość monitorowania wydatkowania środków finansowych przez obdarowanego
Koszty manipulacyjne są niewielkie	
Istnieje możliwość skorzystania z odpisu podatkowego (do 6% dochodu)	

Charytatywne SMSy i audiotele

Charytatywne SMSy i audiotele to jedne z najprostszych i najbardziej popularnych w Polsce form wspierania celów społecznych.

Aby darować kilka złotych na szczytny cel, wystarczy wysłać SMS, podając krótkie hasło lub skorzystać z systemu audiotele – dzwoniąc na wskazany numer telefonu i wysłuchując komunikatu.

Metoda ta jest wykorzystywana z powodzeniem do przekazywania środków finansowych na różnego rodzaju przedsięwzięcia, np. budowę ośrodka rehabilitacyjno-terapeutycznego czy pomoc powodzianom. Organizatorami akcji SMSowych są zazwyczaj duże i stabilne organizacje pozarządowe o statusie pożytku publicznego. Potrafią one, praktycznie z dnia na dzień, porozumieć się z firmami telekomunikacyjnymi i dostać konieczne pozwolenia. Za uzyskane pieniądze organizacje dokonują zakupu niezbędnych usług lub towarów, które są w stanie szybko przekazać najbardziej potrzebującym.

Charytatywne SMSy i audiotele są zwolnione z VAT⁴. Oznacza to, że organizacja pożytku publicznego otrzymuje pełną wartość brutto SMSa lub połączenia audiotele⁵. Zwolnienie z VAT nie obejmuje jednak SMS'ów i połączeń realizowanych na kartę, czyli tzw. pre-paidów.

<i>Dobre strony</i>	<i>O czym należy pamiętać</i>
Są łatwe i szybkie w użyciu	Uniemożliwiają sprawdzenie wpływu jednostkowej pomocy
Umożliwiają wielokrotne wspieranie różnych celów społecznych	Wspierają działania raczej dużych i stabilnych organizacji
Zapewniają anonimowość darczyńcy	Nie ma możliwości skorzystania z ulgi podatkowej (nie jest to typowa darowizna)
Można darować niewielkie kwoty	Aby przyniosły zauważalny efekt, musi być ich wiele

4. Rozporządzenie Ministra Finansów weszło w życie 4 sierpnia 2010 r.

5. Szacuje się, że organizacje pożytku publicznego na zwolnieniu SMS'ów i dobroczynnych połączeń telefonicznych z VAT mogą dodatkowo rocznie zyskać około 10-12 mln złotych, (czyli tyle, ile pobrałby urząd skarbowy, gdyby tego typu usługi były nadal opodatkowane).

Użyczenie rzeczy i nieruchomości

Użyczenie to rodzaj pomocy, z której mogą skorzystać organizacje pozarządowe, instytucje dobra publicznego i osoby indywidualne.

Polega na bezpłatnym oddaniu w użytkowanie części swojego majątku. Mogą być nim np. sprzęt nagłośnieniowy, samochód czy budynek.

Użyczenie powinno być potwierdzone umową, w której darczyńca określa warunki korzystania z jego majątku. Zazwyczaj umowa taka zobowiązuje obdarowanego do pokrycia kosztów utrzymania przekazanej rzeczy oraz jej zwrotu w tym samym stanie. Umowa użyczenia może być podpisana na określony czas lub bezterminowo.

Ta forma pomocy może być bardzo korzystna dla obdarowanego. Umożliwia mu bezpłatne korzystanie z dóbr, na posiadanie których w innym wypadku nie mógłby sobie pozwolić, np. wynajem biura na prowadzenie działalności lub miejsca na zorganizowanie wystawy. Dla darczyńcy użyczenie części swojego majątku nie wiąże się z dodatkowymi obciążeniami finansowymi.

Dobre strony

- Umożliwia udostępnienie majątku bez konieczności przeniesienia własności na obdarowanego
- Nie generuje przychodu dla darczyńcy, który podlegałby opodatkowaniu
- Nie wymaga osobistego zaangażowania

O czym należy pamiętać

- Użyczana rzecz lub nieruchomość powinny być w dobrym stanie
- Nie ma możliwości skorzystania z ulgi podatkowej

Przekazanie nieruchomości w oparciu o umowę dożywocia

Istotą umowy dożywocia jest zobowiązanie darczyńcy do przekazania własności nieruchomości na rzecz innej instytucji, która zobowiązuje się zapewnić mu dożywotnie utrzymanie.

Umowa pozwala dowolnie określić zakres i sposób dożywotnich świadczeń pieniężnych przekazywanych przez obdarowanego na rzecz darczyńcy. Aby umowa dożywocia była wiążąca, powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. Ten sposób wspierania działań społecznych w Polsce nie jest jeszcze rozpowszechniony.

W zamian za przeniesienie własności nieruchomości na rzecz organizacji społecznej darczyńca będzie otrzymywał od niej okresowe świadczenia pieniężne w postaci renty. Wysokość renty może mieć zarówno charakter symboliczny (co spowoduje, że skutki prawne umowy dożywocia będą podobne do konsekwencji zawarcia umowy darowizny), jak też mogą mieć wymiar pozwalający darczyńcy czerpać z tego realną korzyść finansową.

Przekazanie własności nieruchomości, jak i środki otrzymane w wyniku jej sprzedaży, nie podlegają opodatkowaniu, jeśli zostaną przeznaczone na działalność statutową obdarowanej organizacji. Natomiast środki uzyskane przez darczyńcę w postaci renty podlegają opodatkowaniu.

Dobre strony

- Umożliwia przekazanie majątku o znacznej wartości przy jednoczesnym zapewnieniu sobie określonych świadczeń pieniężnych (renta dożywotnia)
- Umożliwia określenie wysokości świadczeń wypłacanych przez organizację społeczną
- Przekazanie własności nieruchomości oraz środki otrzymane w wyniku jej spieniężenia nie podlegają opodatkowaniu, jeśli zostaną przeznaczone na działalność statutową obdarowanej organizacji

O czym należy pamiętać

- Przychód z tytułu renty podlega opodatkowaniu
- Jeżeli obdarowany zdecyduje się na sprzedaż nieruchomości, wówczas w dalszym ciągu (wspólnie z jej nowym właścicielem) ponosi odpowiedzialność za świadczenia na rzecz darczyńcy do momentu wygaśnięcia umowy
- Należy przewidzieć dodatkową opłatę za sporządzenie aktu notarialnego

Polisa ubezpieczeniowa

Polisa ubezpieczeniowa (ubezpieczenie osobiste) daje nowe możliwości wspierania organizacji i przedsięwzięć społecznych.

Jej istotą jest wypłata przez ubezpieczyciela (najczęściej towarzystwa ubezpieczeniowego) określonej kwoty pieniędzy (tzw. sumy ubezpieczeniowej) na rzecz wskazanej osoby lub instytucji, w zamian za okresowo przekazywane przez darczyńcę (ubezpieczonego) składki. W Polsce nie jest to jeszcze częsta formy pomocy.

Obdarowaną instytucją może być dowolna organizacja społeczna, której darczyńca chciałby pomóc. Wraz ze śmiercią darczyńcy (ubezpieczenie na życie) lub też z chwilą dożycia przez niego określonego wieku (ubezpieczenie na życie i dożycie) suma ubezpieczenia, którą zgromadził, zostanie przekazana na rzecz wskazanej organizacji.

Jeśli zdecydujemy się na polisę ubezpieczeniową, warto wcześniej skontaktować się z organizacją, którą darczyńca chciałby w ten sposób obdarować i poinformować ją o swoim zamiarze. Pozwoli to na ustalenie ewentualnego celu przeznaczenia otrzymanych pieniędzy oraz zawarcie umowy, która będzie określała warunki ich wykorzystania. Umożliwi także organizacji szybsze wyegzekwowanie pieniędzy od ubezpieczyciela, w przypadku gdy darczyńca przekazał je w formie polisy ubezpieczeniowej na życie.

Wspierając działalność społeczną w ten sposób, nie można dokonać odpisu kwot przekazanych na zapłatę składek ubezpieczeniowych od podatku. Jednocześnie organizacja społeczna nie zapłaci podatku dochodowego od otrzymanych środków, jeśli przeznaczy je na swoją działalność statutową.

Dobre strony

Daje pewność przekazania środków na rzecz wybranej organizacji społecznej

Umożliwia przekazanie dużej sumy pieniędzy przy stosunkowo niewielkich okresowych nakładach finansowych

Przekazane środki nie podlegają opodatkowaniu, jeśli zostaną przeznaczone na działalność statutową organizacji

Ogólna suma pieniędzy przekazanych organizacji może znacznie przekraczać podstawową sumę ubezpieczenia określoną w polisie, jeżeli umowa ubezpieczeniowa zakłada inwestowanie części przekazywanych przez darczyńcę składek (tzw. polisa ubezpieczeniowa z funduszem inwestycyjnym)

Darczyńca w każdej chwili może zmienić beneficjenta swojej polisy

O czym należy pamiętać

Suma ubezpieczenia zostaje przekazana organizacji dopiero po śmierci osoby ubezpieczonej lub dożycia przez nią określonego wieku

Wymaga regularnych wpłat (składki ubezpieczeniowe)

Nie ma możliwości skorzystania z odpisu podatkowego

Fundusz filantropijny[®]

Fundusz filantropijny jest bardzo elastycznym narzędziem, które umożliwia darczyńcy realizację zaplanowanego przez siebie projektu społecznego.

Przykładem funduszu filantropijnego jest fundusz im. Edwarda J. Wendego – obrońcy politycznie prześladowanych w czasach PRL, po 1989 r. senatora i posła III RP. Ustanowiony z inicjatywy jego rodziny przez Fundację dla Polski ma na celu propagowanie i podnoszenie kultury prawnej w Polsce poprzez przyznawanie nagrody imienia tego znanego adwokata. Nagrody przyznawane są osobom indywidualnym, które działają zgodnie z zasadami etyki zawodowej i profesjonalizmu, wyróżniają się odwagą cywilną i niezłomnością zasad oraz bezinteresownie działają na rzecz dobra publicznego.

Jest dobrym rozwiązaniem dla osób, które chciałyby samodzielnie wybrać cel społeczny i określić sposób pomagania. To fundator kreuje charakter swojego funduszu – wybiera okres, na jaki chciałby go ustanowić (kilka lat lub też nie określając czasu jego funkcjonowania – utworzyć fundusz wieczysty), grupę osób, której chciałby pomagać (dzieci, młodzież, osoby starsze) lub konkretny cel, który chciałby wspierać (edukacja, sztuka, ochrona zwierząt). Fundusz może służyć konkretnej społeczności lokalnej, np. miejscowości, w której wychował się darczyńca lub swoim zasięgiem obejmować cały kraj. Może przyjąć dowolną nazwę, nosić nazwisko fundatora, ale zapewnia też, jeżeli fundator tego sobie życzy – anonimowość. Może być również wspólnym dziełem kilku osób. Gwarantuje także możliwość sukcesji, w przypadku gdy darczyńca chciałby przekazać swoje uprawnienia innej osobie.

Dobre strony

Umożliwia realizację indywidualnych celów społecznych i długofalowych działań

Zdejmuje z fundatora ciężar administrowania swoją działalnością społeczną

Jest profesjonalnie zarządzany przez organizację

Umożliwia kontrolę nad zarządzaniem i wydatkowaniem pieniędzy

Buduje wizerunek fundatora lub daje możliwość zachowania anonimowości

Daje możliwość skorzystania z odpisu podatkowego do 6% dochodu

Odpowiedni dla 1 osoby lub grupy ludzi

Daje możliwość sukcesji

O czym należy pamiętać

Wymaga wyodrębnienia z majątku znacznej kwoty pieniędzy

Wymaga pokrycia kosztów obsługi funduszu

Wymaga zawarcia umowy z organizacją na prowadzenie funduszu

Nie posiada osobowości prawnej, więc jego cel i działania muszą być zbieżne ze sposobem funkcjonowania organizacji

Fundusz filantropijny jest tworzony z majątku fundatora, przekazanego organizacji pozarządowej w drodze darowizny. W ten sposób darczyńca ma prawo skorzystać z ulgi podatkowej od dochodu. Źródłem kapitału mogą być darowizny pieniężne, rzeczowe, cesje pożytków z jego kapitału lub papiery wartościowe. Fundator może także utworzyć fundusz, przekazując organizacji sumę swojego ubezpieczenia określoną w jego polisie na życie.

Utworzenie funduszu wymaga podpisania umowy, która określa cel i sposób jego funkcjonowania, ramy organizacyjne, zarządzanie kapitałem oraz prawa i obowiązki organizacji i fundatora. Organizacja na co dzień administruje powierzonymi jej środkami i organizuje działania funduszu, przez co koszty prowadzenia działalności społecznej dla fundatora są znacznie niższe, niż gdyby to on sam je wykonywał. I co istotne – nie musi zakładać własnej fundacji i ponosić kosztów związanych z jej obsługą.

Spadki i zapisy

Spadek może służyć jako źródło wieloletniego finansowania działalności filantropijnej.

Może też być jednorazowym gestem dobroczynnym. Aby tak się stało, osoba fizyczna powinna sporządzić testament. W testamencie właściciel majątku, składając oświadczenie woli, wskazuje organizację pozarządową, instytucję publiczną lub inną niespokrewnioną z nim osobę, która oprócz najbliższej rodziny i krewnych (tzw. spadkobierców), będzie dziedziczyć majątek.

Poprzez dziedziczenie na spadkobiercę lub spadkobierców przechodzi całość praw i obowiązków należących do spadku. Oznacza to, że dziedziczeniu podlega nie tylko zgromadzony majątek (np. dom, meble, samochód, pieniądze), ale także prawa (np. użytkowania wieczystego, hipoteka) oraz zobowiązania (np. wierzytelności z umów, długi). Kiedy długi przekraczają wartość pozostawionego majątku, spadkobierca może odmówić przyjęcia spadku.

Aby przekazać choćby ułamek majątku na cele dobroczynne, należy w testamencie zastosować tzw. zapis. Polega on na zobowiązaniu spadkobiercy do wykonania świadczenia majątkowego – czyli przekazania części oddziedziczonego spadku innej osobie prywatnej lub instytucji. Przedmiotem zapisu mogą być środki finansowe, rzeczy, nieruchomości, ale także udziały w spółce kapitałowej. Właściciel majątku może od razu określić, jaka to ma być kwota lub rzecz i komu konkretnie ma przyspaść. Tak więc, poprzez ustanowienie zapisu, prawo do dziedziczenia, oprócz spadkobierców wynikających z dziedziczenia testamentowego, nabywają także inne osoby i instytucje (tzw. zapisobiorcy).

Z punktu widzenia organizacji społecznej zapis to najkorzystniejsza forma przekazywania majątku w drodze testamentu.

Ponadto w testamencie można zamieścić tzw. polecenie. Jest to nałożenie na zapisobiercę (np. organizację non-profit) obowiązku użycia w określony sposób części otrzymanego spadku. Darczyńca może polecić takiej organizacji np. zakup sprzętu, potrzebnego do realizacji projektów i pracy biura. Celem polecenia może być także zapewnienie korzyści określonej osobie, grupie osób lub społeczności, np. obowiązek przeznaczenia określonej kwoty na rozwój sportu. Treść polecenia musi podać w testamencie właściciel majątku. Przy czym nie musi on określać, kto konkretnie ma z tej pomocy skorzystać. Decyzja w tym względzie pozostanie po stronie zapisobiorcy – osoby lub organizacji dobroczynnej, która otrzymała część spadku. To ona zdecyduje, jakie osoby lub instytucje będą uczestniczyć w przedsięwzięciu o charakterze sportowym.

Warto także pamiętać, że w drodze testamentu darczyńca może utworzyć fundację rodzinną.

<i>Dobre strony</i>	<i>O czym należy pamiętać</i>
Umożliwia rozdysponowanie majątku według własnej woli	Wymaga czasu na sporządzenie dokładnego zapisu w testamencie
Zwiększa zasoby spadkobiercy i umożliwia mu rozszerzenie działalności społecznej	
Nie wymaga osobistego angażowania się	
Zapis umożliwia przekazanie zaplanowanej kwoty pieniędzy	

Fundacje rodzinne[®]

W Polsce powstaje coraz więcej fundacji rodzinnych. Są one tworzone przez członków rodziny i przez nie finansowane. To, czym się zajmują, jest zwykle odzwierciedleniem osobistych zainteresowań, przekonań oraz doświadczeń życiowych fundatora i jego rodziny.

Dlatego też fundacje rodzinne często wspierają społeczność lokalną, w której wychował się fundator; dofinansowują przedsięwzięcia związane z jego pasją lub dziedziną życia, z którą jest lub był związany, realizują projekty społeczne, które uważał za ważne.

Kapitał fundacji rodzinnej stanowi przede wszystkim majątek fundatora. Można go przekazać fundacji w formie darowizny za jego życia lub poprzez zapis w testamencie. Źródłem finansowania niektórych przedsięwzięć mogą być także darowizny od przyjaciół oraz osób, którym cele i sposób działania fundacji są bliskie.

Fundację zazwyczaj prowadzi sam fundator, członkowie jego rodziny lub spadkobiercy. Zasiadają oni w zarządzie fundacji, sprawują nadzór nad wykorzystaniem majątku zgodnie z celami ustanowionymi w dokumencie założycielskim – statucie. Często do bieżącej obsługi fundacji zatrudniany jest zewnętrzny personel.

Fundacje rodzinne pełnią w społeczeństwie bardzo ważną funkcję. Przyczyniają się do upowszechnienia odpowiedzialności w życiu społecznym, solidarności z tymi, którym nie sprzyja los. Na własnym przykładzie fundatorzy pokazują, jak dzielić się z innymi. Są inspiracją dla osób, które mogłyby pójść w ich ślady. Ponadto fundacje rodzinne w naturalny sposób gromadzą wokół siebie członków rodziny i przyjaciół, którzy kultywują wartości, pielęgnują więzi i tradycje.

Dobre strony

- Posiada stabilny majątek
- Umożliwia realizację własnych marzeń i pomysłów na działalność społeczną
- Skupia rodzinę wokół wspólnych wartości i celów
- Buduje wizerunek i rozpoznawalność nazwiska fundatora i jego rodziny
- Umożliwia pełen nadzór nad wykorzystaniem środków

O czym należy pamiętać

- Wymaga dużej ilości czasu na powołanie i zorganizowanie jej działalności
- Wymaga zaangażowania znaczącego kapitału, w tym środków na obsługę administracyjną fundacji

Organizacje realizujące cele pożytku publicznego, takie jak fundacje i stowarzyszenia, nie płacą podatku od spadków.

Osoba indywidualna, niespokrewniona z darczyńcą, nie zapłaci podatku od spadku, jeśli wartość zapisanych jej rzeczy i praw majątkowych nie przekroczyła 4.902 zł.

Podatku od spadków nie trzeba płacić w przypadku oddziedziczenia praw autorskich, praw do projektów wynalazczych itp. oraz środków zgromadzonych przez darczyńcę w pracowniczym programie emerytalnym, otwartym funduszu emerytalnym (OFE) i na indywidualnym koncie emerytalnym (IKE).

Tabele porównawcze

Jak wybrać najdogodniejszy dla nas sposób pomagania? Pomogą w tym tabele prezentujące narzędzia według różnych kryteriów.

	Darowizny (finansowe i rzeczowe)	Wolontariat i dzielenie się umiejętnościami
W zastosowaniu	Łatwy	Łatwy (jeśli dysponujemy wolnym czasem)
Możliwość skorzystania z ulgi podatkowej	Tak	Nie
Potrzeba osobistego zaangażowania	Nie	Tak
Możliwość weryfikacji wykorzystania pomocy	Tak (jeśli darczyńca wyrazi taką wolę)	Niedostępne
Trwałość oddziaływania pomocy	Raczej tak (jeśli regularne lub znaczne)	Raczej tak (jeśli regularny)
Wymagana kwota	Nie	Nie (wkładem własnym są tutaj czas i umiejętności)
Koszty pośrednie	Nie (chyba że przekazane w formie aktu notarialnego)	Wydatki własne wolontariusza

	Użyczenie rzeczy i nieruchomości	Przekazanie nieruchomości – umowa dożywocia
W zastosowaniu	Łatwy	Raczej trudny
Możliwość skorzystania z ulgi podatkowej	Nie	Tak
Potrzeba osobistego zaangażowania	Nie	Nie
Możliwość weryfikacji wykorzystania pomocy	Raczej nie	Możliwe (jeśli darczyńca wyrazi taką wolę)
Trwałość oddziaływania pomocy	Tak (jeśli na długi okres)	Raczej tak (zależnie od przeznaczenia nieruchomości)
Wymagana kwota	Nie (świadczenie bezpłatne)	Nie (wkładem własnym jest tutaj nieruchomość)
Koszty pośrednie	Raczej nie (zależy od warunków umowy z użyczającym)	Tak (koszty związane z aktem notarialnym)

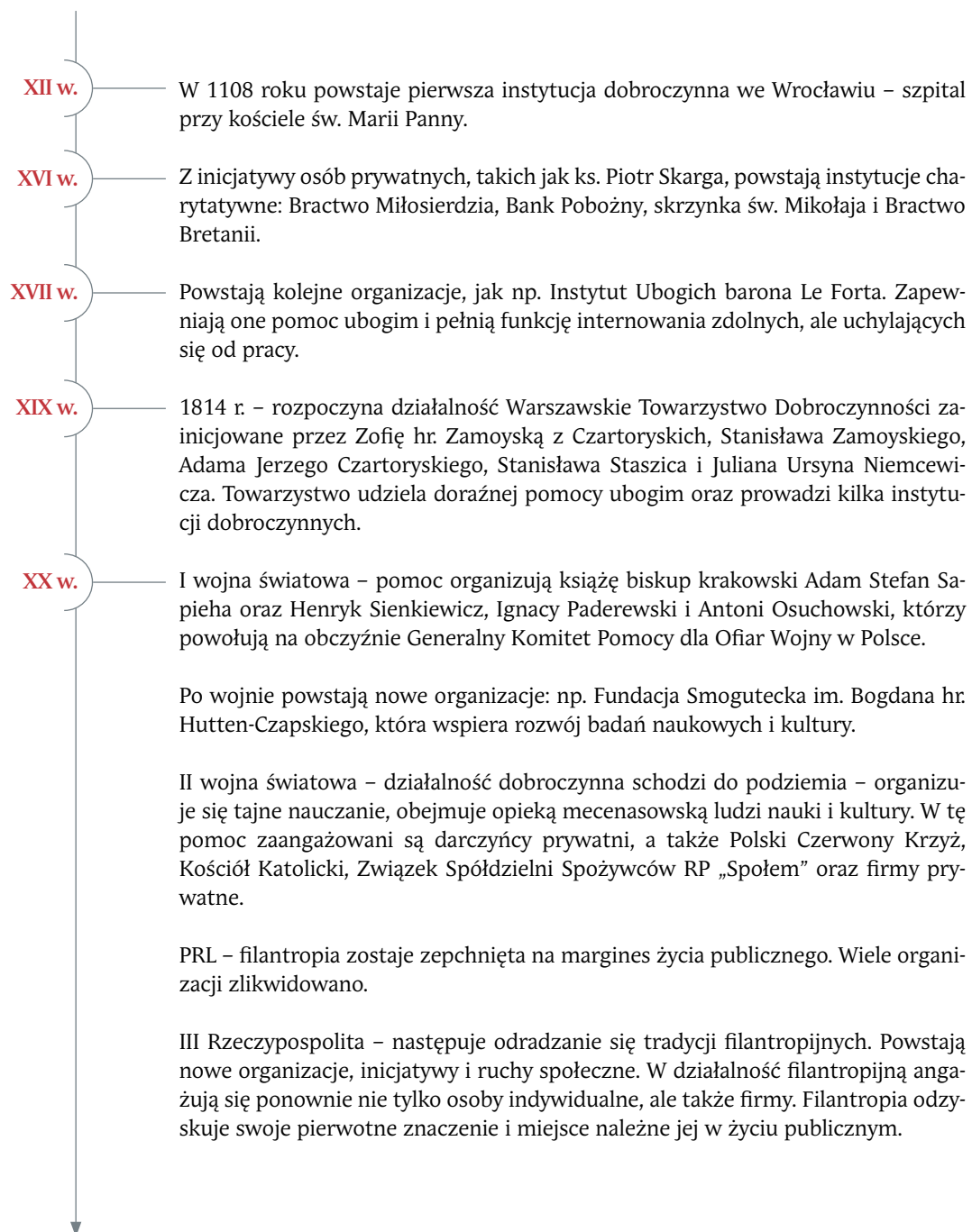
	Payroll	Wpłaty przez Internet	Charytatywne SMSy i audiotele
	Łatwy	Łatwy	Łatwy
	Tak	Tak	Nie
	Nie	Nie	Nie
	Nie	Nie	Nie
	Raczej tak (jeśli regularny)	Raczej tak (jeśli stała dyspozycja polecenia przelewu)	Nie
	Nie	Nie	Tak (ustalana przez organizatora akcji)
	Koszty po stronie firmy/instytucji	Koszt manipulacyjny pobierany przez bank lub serwis płatniczy	Nie

	Polisa Ubezpieczeniowa	Fundusz filantropijny	Spadki i zapisy	Fundacja rodzinna
	Łatwy	Raczej łatwy (jeśli warunki zostały uzgodnione z organizacją)	Raczej łatwy (jeśli odpowiednio uregulowane aktem notarialnym)	Raczej trudna (wymaga solidnego przygotowania zasad funkcjonowania fundacji)
	Tak	Tak	Nie	Nie
	Nie	Tak (jeśli darczyńca wyrazi taką wolę)	Nie	Tak
	Możliwe (jeśli darczyńca wyrazi taką wolę)	Zalecane	Nie (chyba że przez osoby wskazane w testamencie)	Tak
	Tak (zazwyczaj wysoka suma ubezpieczenia)	Tak (jeśli jest dofinansowywany)	Tak	Tak
	Tak (minimalna składka ubezpieczeniowa ustalona przez ubezpieczyciela)	Tak (limit uzgodniony z organizacją)	Nie	Tak
	Tak (prowizja ubezpieczyciela)	Tak (koszty administrowania funduszem)	Tak (koszty przygotowania aktu notarialnego)	Tak (koszty ustanowienia, rejestracji i koszty organizacyjne)

Wszystko,
co
warto
wiedzieć
o filantropii

Krótko o historii filantropii w Polsce

Filantropia współcześnie

W dzisiejszej Polsce dobroczynność osób indywidualnych jest raczej skromna.

Potwierdzają to badania¹ – wynika z nich, że w 2007 roku około 25% Polaków podjęło decyzję o wspieraniu potrzebujących. Wśród najbardziej popularnych sposobów pomagania znalazły się: wrzucanie pieniędzy do puszek, skarbonki w czasie zbiórki na ulicy lub w instytucji (65% ankietowanych), przesyłanie charytatywnych SMSów i audiotele (27%), przekazywanie darowizn finansowych i rzeczowych (25,5%), wolontariat (13,2%) oraz wpłaty dokonywane przekazem bankowym lub pocztowym (9%).

Z roku na rok coraz więcej Polaków udziela się charytatywnie, jednak naszą główną cechą jest spontaniczność i akcyjność. Co pewien czas odpowiadamy na apele o trwających zbiórkach darów dla potrzebujących, bierzemy udział w jednodniowych akcjach zbierania środków finansowych, organizowanych przez duże fundacje i organizacje kościelne, angażujemy się w kampanie społeczne.

Równoległe do działalności akcyjnej rozwija się także strategiczne podejście do aktywności dobroczynnej. Istnieje wiele przykładów, które to potwierdzają – osoby indywidualne fundują stypendia dla uzdolnionej młodzieży, wspierają renowację zabytków, systematycznie dofinansowują bieżącą działalność organizacji pozarządowych.

Działalność na rzecz innych, partnerska współpraca, solidaryzm społeczny są już nie tylko wzniosłymi hasłami, ale dla wielu sposobem na życie. Tego typu postawy znajdują coraz więcej naśladowców, zarówno wśród osób o znaczących środkach finansowych, gwiazd kina i telewizji, jak i zwykłych obywateli.

Filantropijne trendy

Doradztwo filantropijne

Filantropi chcą mieć pewność, że ich pieniądze są wykorzystywane efektywnie i zgodnie z przeznaczeniem. Coraz częściej szukają więc pomocy ekspertów, którzy pomogą im zrozumieć, w jaki sposób wykorzystać własne zasoby (wiedzę, umiejętności, środki finansowe), tak by najpełniej osiągnąć wyznaczone przez siebie cele społeczne.

1. „Wolontariat, filantropia i 1% - raport z badań 2007”, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2008.

Doradca filantropijny może pomóc w przygotowaniu przemyślanego planu działań filantropijnych, które w równym stopniu będą uwzględniały wiedzę, doświadczenie i pasję darczyńcy. Dbając o jak najlepsze wykorzystanie przeznaczonych na pomoc środków, doradca może także ocenić wiarygodność organizacji i instytucji mających tę pomoc otrzymać. Może również pomóc w przygotowaniu procedury wyboru obdarowanych oraz całej dokumentacji związanej z prowadzoną działalnością społeczną, a także w ocenie efektów tej działalności.

W Polsce doradztwo filantropijne prowadzi m.in. Fundacja dla Polski

W Europie i na świecie coraz częściej instytucje bankowe stają się promotorami filantropii indywidualnej, pomagając swoim klientom w zaangażowaniu ich sił i środków w przedsięwzięcia o charakterze społecznym. Działalność ta, jak pokazuje doświadczenie innych krajów, ma bezpośrednie przełożenie na budowanie i wzmocnienie wizerunku banków jako instytucji otwartych, gotowych dopasowywać swoje usługi do potrzeb klientów, ale i wrażliwych społecznie. To z kolei powoduje wzrost przywiązania dotychczasowych klientów, pozyskiwanie nowych, a w konsekwencji zwiększenie ich kapitału przeznaczanego na działania filantropijne.

W Polsce instytucje bankowe stoją przed wyzwaniem, ale i przed szansą rozszerzenia portfela swoich usług o doradztwo filantropijne.

Hybrydowy łańcuch wartości (ang. *Hybrid Value Chain™ – HVC*)

To unikalna formuła współpracy przedsiębiorców społecznych i przedsiębiorców biznesu opracowana przez Ashokę. HVC wykorzystuje innowacyjne rozwiązania biznesowe i społeczne, by dostarczać usługi i produkty dla najbardziej wykluczonych grup społecznych w najbardziej efektywny sposób.

HVC wybiega dalej niż zaangażowanie filantropijne i społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR). W hybrydowym łańcuchu wartości granice między organizacjami społecznymi i biznesowymi zacierają się, a partnerzy społeczni i biznesowi współpracują, konkurują, uczą się i razem wdrażają modele biznesowe dla najbardziej potrzebujących, tak by każdy miał możliwość korzystania z produktów i usług, które w znaczący sposób poprawią jakość życia. Siłą tej współpracy leży w uzupełniających się mocnych stronach jej uczestników: przedsiębiorcy biznesu i filantropi oferują doświadczenie w działaniu na dużą skalę, ale również w produkcji, procesach operacyjnych czy finansach. Przedsiębiorcy społeczni oraz ich organizacje oferują możliwość obniżenia kosztów, rozbudowane sieci społeczne oraz znajomość potencjalnych klientów i środowiska, w którym działają. Współpraca ta przejawia się m.in. w formułach działalności dochodowej prowadzonej przez organizacje społeczne, realizowaniu programów społecznych we współpracy z biznesem czy tworzeniu joint venture z przedsiębiorstwami.

Partnerstwo

Coraz więcej darczyńców decyduje się na wspólne prowadzenie projektów filantropijnych. Wynika to z chęci zwiększenia oddziaływania i efektów ich działań poprzez wykorzystanie indywidualnych doświadczeń, wiedzy oraz możliwości

zgrupowania większego kapitału na realizację wspólnego celu. Często do takiej współpracy zapraszane są przedsiębiorstwa prowadzące działalność społeczną, a nawet instytucje rządowe.

Ta forma współdziałania stosowana jest przez świadomych swoich możliwości i celów filantropów. Umożliwia darczyńcom udział w określaniu założeń wspólnego przedsięwzięcia, współdecydowanie o sposobie jego realizacji, monitorowanie poszczególnych jego elementów oraz oceny. Zapewnia także bezpośredni kontakt ze wszystkimi uczestnikami procesu na innej niż zainteresowania zawodowe płaszczyźnie. Ma to często wpływ na tworzenie przyjaznego klimatu w działalności biznesowej darczyńców.

Przedsiębiorczość społeczna

To zjawisko zdefiniowane przez założyciela Ashoki – Billa Draytona. Jest to innowacyjny pomysł przedsiębiorcy w danej dziedzinie na systemową zmianę społeczną. Przedsiębiorca społeczny nie zadowolony zmianą w jednej szkole czy zmianami w funkcjonowaniu jednej placówki medycznej. Jego celem jest doprowadzenie do zmiany w funkcjonowaniu systemu opieki zdrowotnej czy sposobu nauczania w szkołach w całym kraju. Innymi słowy, przedsiębiorca społeczny nie oferuje ryby ani wędki – jego celem jest doprowadzenie do rewolucji w przemyśle rybołówczym.

Istnieje pięć metod wdrażania zmiany systemowej. Pierwsza dotyczy zmian w dynamice procesów rynkowych oraz oddziaływania na łańcuch wartości jako narzędzia tworzenia większej wartości dla klienta. Zakłada ona, że podczas gdy dla biznesu wyzwaniem jest dostęp do dóbr i usług, efektywność kosztów i dostęp do informacji, dla społeczności wykluczonych lub marginalizowanych wyzwaniem jest wejście na rynek w roli dystrybutorów i producentów.

Druga – to zmiany legislacyjne, które ustanawiają nowe powiązania i relacje między istniejącymi grupami społecznymi. To np. regulacja pozwalająca na usunięcie z mieszkania sprawcy przemocy wobec rodziny. Trzecia to budowanie relacji ze środowiskiem biznesu, które zwiększają możliwości rozwiązania wyzwań społecznych w skali narodowej czy nawet globalnej.

Ostatnie dwa obszary wprowadzania zmiany systemowej przez przedsiębiorców społecznych dotyczą włączania grup wykluczonych do głównego nurtu społecznego i zwiększania empatii wobec nich oraz promowania kultury sprawczości i przedsiębiorczości. W praktyce oznacza to realizowanie działań, które sprzyjają podejmowaniu inicjatywy, współpracy i dostarczania innych umiejętności na rzecz rozwiązywania konkretnych problemów społecznych.

Inwestycje w przedsięwzięcia społecznie odpowiedzialne (ang. *Social Responsible Investments*)

Jest to rodzaj podejścia do inwestowania kapitału. Polega na zwiększaniu zysków z inwestycji przy jednoczesnym ograniczeniu jej społecznej szkodliwości.

Inwestor zakłada, że ulokuje swój kapitał w podmiotach, które w ramach swojej działalności wprowadziły m.in. procedury ochrony środowiska naturalnego, respektują prawa człowieka, a ich produkty lub usługi są bezpieczne dla konsumentów. Dlatego też wielu inwestorów unika lokowania swojego kapitału w firmach, które zajmują się wytwarzaniem wyrobów alkoholowych, tytoniowych, związanych z przemysłem zbrojeniowym, hazardowym, wykorzystującym pracę dzieci. Strategia inwestycyjna zakłada, że inwestor, przed ulokowaniem kapitału, rozpoznaje dany podmiot pod kątem respektowania ochrony środowiska, sprawiedliwości społecznej, ładu korporacyjnego. Ten typ inwestowania kapitału jest głównie stosowany w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii przez: korporacje, uczelnie, szpitale, fundacje, firmy ubezpieczeniowe, publiczne i prywatne fundusze emerytalne, organizacje kościelne i religijne, które lokują część swojego majątku (zazwyczaj kilka procent), wykupując udziały w funduszach inwestycyjnych, które mają w swoim portfelu akcje firm społecznie odpowiedzialnych.

Venture philanthropy (philanthrocapitalism)

Polega na nawiązaniu partnerskiej współpracy między darczyńcą a organizacją dobroczynną w celu osiągnięcia długofalowej, pozytywnej zmiany. Może nią być np. zwiększenie efektywności funkcjonowania organizacji, podniesienie poziomu jej konkurencyjności, zaszczepienie pewnych idei i wartości po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia społecznego.

Do uzyskania pożądanego efektu wykorzystywane są różnorodne narzędzia wsparcia finansowego. Oprócz tradycyjnych form pomocy (np. dotacji i darowizn) darczyńca stosuje wspomagające instrumenty finansowe (wieloletnie umowy o udzieleniu pomocy finansowej, niskoprocentowane pożyczki). Dodatkowo darczyńca daje organizacji dostęp do fachowej wiedzy i umiejętności ekspertów z różnych dziedzin, a także możliwość korzystania z jego własnych zasobów (np. użyczenie samochodu), które mogłyby przyczynić się do uzyskania jeszcze lepszego wyniku, niż zaplanowano w momencie podjęcia współpracy.

Venture philanthropy umożliwia darczyńcy uzyskanie maksymalnego społecznego zwrotu z inwestycji, np. zwiększenie jego rozpoznawalności względem innych osób czy firm, które stosują ideę odpowiedzialności społecznej, pozycjonowanie go jako eksperta z dziedziny, w której realizowane jest przedsięwzięcie, lub jako innowatora, który wspiera swoim majątkiem cenne inicjatywy społeczne.

Koncepcja *venture philanthropy* jest bliska koncepcji *venture capital*, funkcjonującej w środowisku biznesu – czyli inwestowania kapitału własnego w innowacyjne przedsięwzięcia, które w przypadku powodzenia dają poważne zyski inwestorowi. W *venture philanthropy* cała uwaga skupiona jest jednak na inwestowaniu w przedsięwzięcia społeczne i organizacje obywatelskie, które mają największą szansę na osiągnięcie sukcesu.

Krótki słownik filantropii

Darczyńca – ofiarodawca (osoba indywidualna, instytucja, firma), który przekazuje potrzebującym środki finansowe lub rzeczowe.

Dotacja (grant) – to bezwrotna pomoc finansowa dla organizacji lub instytucji przekazana na mocy umowy zawartej z darczyńcą (firmą, instytucją). Umowa dotacji określa szczegółowo cel, na jaki mają być przeznaczone środki pieniężne, zawiera budżet przedsięwzięcia, harmonogram zadań oraz informacje o sposobie sprawozdawania. W odróżnieniu od darowizny, której przedmiotem mogą być środki finansowe, rzeczy, nieruchomości i prawa majątkowe, dotacja ma wyłącznie charakter pieniężny.

Działalność pro bono (od łac. *pro bono publico* – dla dobra publicznego) – dobrowolne i nieodpłatne świadczenie profesjonalnych usług dla osób lub instytucji, których na te usługi nie stać. Usługi *pro bono* świadczą głównie kancelarie prawne, firmy konsultingowe, marketingowe i technologiczne, a także specjaliści różnych dziedzin, jak np. z medycyny.

Ewaluacja – to proces zbierania, analizowania i wartościowania informacji, który ma pomóc obiektywnie ocenić dane przedsięwzięcie oraz dostarczyć przydatnych informacji w procesie decyzyjnym.

Kapitał społeczny (wg. Roberta Putmana) – to zaufanie, normy i zaangażowanie obywatelskie jako czynniki ułatwiające efektywność rządu, czyli wspólne działanie, efektywne rozwiązywanie wspólnych problemów.

Kapitał żelazny (kapitał wieczysty, ang. *endowment*) – to przekazane przez darczyńcę pieniądze, które nie mogą być przeznaczone na bieżącą działalność organizacji społecznej, lecz wyłącznie inwestowane. Jedynie odsetki uzyskiwane z zarządzania kapitałem żelaznym przeznaczone są na finansowanie projektów społecznych. Kapitał żelazny nie jest zdefiniowany w prawie polskim. Zasady jego tworzenia i zarządzania nim są określone wewnętrznymi przepisami organizacji oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi stowarzyszeń i fundacji.

Mecenas – (protektor, opiekun artystów) – osoba lub instytucja systematycznie udzielająca wsparcia finansowego lub rzeczowego konkretnym osobom, organizacjom lub instytucjom działającym najczęściej na polu kultury, sztuki, literatury i nauki. Mecenas nie otrzymuje ze strony obdarowanego żadnych świadczeń, również promocyjnych.

Projekt społeczny – zorganizowany w czasie ciąg wielu działań, które zmierzają do osiągnięcia konkretnego i mierzalnego efektu. Jest adresowany do wybranych grup odbiorców. Wymaga zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.

Sponsor – osoba lub instytucja, która przekazuje środki rzeczowe lub finansowe sponsorowanemu w zamian za promocję sponsora lub wytwarzanych przez niego produktów. Charakter usług promocyjnych określa umowa sponsoringowa zawarta między współpracującymi stronami (np. zobowiązanie umieszczenia logo sponsora na koszulkach sportowców, biletach wstępu na koncert czy zaproszeniach na bal charytatywny).

Społeczeństwo obywatelskie – społeczeństwo aktywne publicznie, zdolne do organizowania się w grupy formalne i nieformalne, świadome swoich celów i potrzeb oraz działające z własnej inicjatywy.

Odpis 1% podatku – mechanizm prawny, który umożliwia osobom indywidualnym przekazanie jednego procenta swojego podatku dochodowego na rzecz dowolnej organizacji posiadającej status pożytku publicznego. Nie jest to forma prywatnej działalności filantropijnej, a jedynie alokacja środków, które zamiast do budżetu państwa trafiają do organizacji pożytku publicznego. W ten sposób co roku na konta bankowe organizacji pożytku publicznego trafia ponad 380 milionów złotych.

Organizacja pożytku publicznego (OPP) – podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego i posiadający status organizacji pożytku publicznego. Status organizacji pożytku publicznego nadawany jest tym podmiotom, które prowadzą działalność pożytku publicznego nieprzerwanie przez co najmniej 2 lata. Organizacją pożytku publicznego może zostać np. fundacja, stowarzyszenie, instytucja kościelna oraz inny podmiot, który nie działa w celu osiągnięcia zysku ani nie dzieli go między swoich członków, udziałowców czy pracowników. Wykaz organizacji uprawnionych do pozyskiwania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych jest zamieszczany corocznie przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w Biuletynie Informacji Publicznej.

Organizacja realizująca cele pożytku publicznego – to organizacja, która prowadzi działalność pożytku publicznego w sferach życia określonych ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organizacja realizująca cele pożytku publicznego może, ale nie musi, posiadać status organizacji pożytku publicznego.

Zbiórka publiczna – to gromadzenie darów rzeczowych i pieniężnych przez organizacje. Zbiórka publiczna może mieć charakter bezpośredni, np. zbieranie pieniędzy do puszek, przynoszenie darów rzeczowych w określone miejsce lub pośredni, np. ogłoszenie zbiórki w Internecie z podaniem nr konta bankowego, na które można wpłacać środki finansowe. Zezwolenie na przeprowadzenie zbiórki wydają w zależności od jej zasięgu terytorialnego: wójt, burmistrz, starosta, marszałek województwa albo Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Gdzie znaleźć informacje o filantropii?

Przepisy prawne

Poniżej zamieściliśmy zbiór najważniejszych przepisów prawa, które dotyczą różnych aspektów filantropii, m.in. zakładania własnej organizacji czy korzystania z ulg podatkowych z tytułu przekazywania darowizn.

Informacje na temat prowadzenia działalności dobroczynnej przez organizacje pozarządowe można znaleźć w:

- >> Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- >> Ustawie o fundacjach
- >> Ustawie o stowarzyszeniach

Kwestie podatkowe (w tym ulgi podatkowe od dochodu z tytułu darowizn na cele dobroczynne) regulują:

- >> Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych
- >> Ustawa o spadkach i darowiznach
- >> Ustawa o podatku od towarów i usług

Stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i prawnymi (w tym m.in. relacje między właścicielem majątku a spadkobiercami) reguluje: Kodeks Cywilny

Strony internetowe

Jeśli zależy nam na znalezieniu informacji na temat działalności organizacji społecznych w Polsce, warto odwiedzić następujące strony internetowe:

Stowarzyszenie Klon/Jawor – prowadzi portal o organizacjach pozarządowych, na którym gromadzi i prezentuje informacje na temat funkcjonowania organizacji pozarządowych, w tym: objaśnia zagadnienia prawne, przedstawia inicjatywy społeczne realizowane w Polsce, a także prowadzi bazę danych organizacji pozarządowych.

>> www.ngo.pl

Forum Darczyńców – zrzesza organizacje, instytucje i firmy, które przyznają dotacje na różnorodne inicjatywy obywatelskie realizowane dla dobra publicznego.

>> www.forumdarczyncow.pl

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) – koordynuje działalność podmiotów działających w sferze pożytku publicznego, w tym organizacji pozarządowych.

>> www.mpips.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego przy MPiPS – odpowiada za tworzenie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych, innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego oraz dla rozwoju wolontariatu, a także dla współpracy administracji publicznej z trzecim sektorem.

>> www.pozytek.gov.pl

Jeśli szukamy informacji na temat angażowania się w działalność filantropijną przez osoby indywidualne i przykładów inicjatyw społecznych, warto poczytać o nich na następujących stronach:

FILANTROPIA INDYWIDUALNA:

Fundacja dla Polski – zarządza funduszami filantropijnymi i fundacjami rodzinnymi, prowadzi doradztwo filantropijne dla osób indywidualnych i prawnych, pośredniczy w przekazywaniu darowizn za granicę w ramach partnerstwa Transnational Giving Europe (TGE), wspiera finansowo organizacje społeczne, realizuje samodzielne projekty społeczne, jak również we współpracy z darczyńcami.

>> www.fdp.org.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA:

Ashoka Innowatorzy dla Dobra Publicznego – międzynarodowa organizacja społeczna działająca w 70 krajach na świecie. Od 30 lat promuje ideę przedsiębiorczości społecznej, oferując wsparcie finansowe i merytoryczne przedsiębiorcom społecznym. Tworzy nowe formy współpracy organizacji społecznych i biznesu oraz infrastrukturę niezbędną do rozwoju sektora obywatelskiego. W Polsce istnieje od 1995 roku.

>> www.ashoka.pl

WOLONTARIAT:

Centrum Wolontariatu – promuje wolontariat (samodzielnie i poprzez sieć regionalnych i lokalnych centrów wolontariatu), organizuje szkolenia dla osób, które chcą angażować się w działalność społeczną. Pośredniczy między organizacjami, które poszukują wolontariuszy, a osobami, które chciałyby pracować jako wolontariusze.

>> www.wolontariat.org.pl

ROZWÓJ LOKALNY:

Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL – opracowuje i realizuje programy edukacyjne wspierające aktywizację i rozwój społeczności lokalnych, współpracuje z regionalnymi i lokalnymi strukturami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.

>> www.cal.org.pl

Federacja Funduszy Lokalnych (FFL) – promuje filantropię oraz rozwój funduszy lokalnych w Polsce, realizuje projekty w zakresie rozwoju lokalnego, w tym programy grantowe i stypendialne.

>> www.funduszelokalne.pl

SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU:

Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce – promuje społeczne zaangażowanie biznesu, pomaga osobom indywidualnym, organizuje konkursy grantowe dla organizacji pozarządowych, przyznaje stypendia, popularyzuje wolontariat.

>> www.filantropia.org.pl

Forum Odpowiedzialnego Biznesu – upowszechnia ideę odpowiedzialnego biznesu wśród firm w Polsce, m.in. organizuje spotkania dyskusyjne, szkolenia, seminaria, konferencje, konkursy. Wydaje raport „Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki”.

>> www.fob.org.pl

CSRinfo – platforma komunikacyjno-edukacyjna poświęcona społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonemu rozwojowi. Na bieżąco śledzi wydarzenia, wyjaśnia zagadnienia i informuje o nowych trendach na portalu internetowym.

>> www.CSRinfo.org

DAROWIZNY ZAGRANICZNE:

Transnational Giving Europe (TGE) – to sieć organizacji partnerskich w Europie, które pośredniczą w przekazywaniu darowizn od darczyńców ze swojego rodzimego kraju do organizacji i instytucji, realizujących przedsięwzięcia o charakterze społecznym za granicą. Dzięki temu darczyńca może skorzystać z przysługującego mu prawa do ulgi podatkowej. Jedyną w Polsce organizacją, która należy do sieci TGE i świadczy tego typu usługę, jest Fundacja dla Polski.

>> www.fdp.org.pl

Fundacja dla Polski

Fundacja dla Polski (FdP) powstała w 1990 roku i jest jedną z najstarszych polskich fundacji. Jej celem jest wspomaganie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. W powstanie FdP zaangażowane były osobistości życia politycznego i kulturalnego, m.in. Andrzej Wajda, Jerzy Turowicz, Prof. Bronisław Geremek, Stefan Meller.

FdP wspiera instytucje przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Inspiruje oraz przekazuje wiedzę osobom indywidualnym i firmom, jak korzystać z najlepszych modelowych rozwiązań filantropijnych, aby skutecznie pomagać. Główną działalnością FdP jest realizowanie woli fundatorów – osób i instytucji, które jej zaufały. W ramach pomagania w działalności filantropijnej FdP prowadzi doradztwo filantropijne, prowadzi fundusze filantropijne oraz zarządza fundacjami rodzinnymi. Fundacja gromadzi także dane na temat dobrych praktyk filantropijnych na świecie oraz zleca badania i wykonuje analizy dotyczące filantropii w Polsce.

W ciągu ostatnich 20 lat FdP przekazała dotacje na ponad 630 projektów o łącznej wartości blisko 6 mln zł. Przyznała stypendia i nagrody ponad 500 osobom na łączną kwotę ponad 1,7 mln zł. Zorganizowała ponad 1500 godzin szkoleń i warsztatów, a także zarządzała 8 funduszami filantropijnymi o rocznym budżecie od 100 do 600 tys. zł.

Fundacja dla Polski prowadzi Program Filantropii Indywidualnej, którego celem jest promowanie postaw filantropijnych poprzez stwarzanie możliwości do wymiany doświadczeń, realizacji wspólnych przedsięwzięć, a także prowadzenia własnej działalności filantropijnej. Koncentruje się on na dwóch podstawowych obszarach: upowszechnianiu wiedzy i doświadczeń nt istniejących możliwości angażowania się w działalność filantropijną oraz bezpośrednim wsparciu dla osób, które chciałyby działalność filantropijną prowadzić.

Fundacja dla Polski ma status organizacji pożytku publicznego, który uprawnia ją do pozyskiwania 1% podatku od osób fizycznych. Jest sygnatariuszem Karty Zasad Działalności Organizacji Pozarządowych, która zobowiązuje ją do zachowania kanonów funkcjonowania organizacji non-profit, takich jak: przejrzystość, otwartość i odpowiedzialność.

Fundacja dla Polski jest także członkiem wspierającym Forum Darczyńców w Polsce – instytucji promującej społeczną wiarygodność organizacji, firm i instytucji przekazujących środki finansowe na cele społeczne.

Fundacja dla Polski

ul. Narbutta 20/33, 02-541 Warszawa
tel. +48 22 542 58 80, fax +48 22 542 58 90
e-mail: fdp@fdp.org.pl, www.fdp.org.pl

„Filantropia odczarowana.
Poradnik dla tych, którzy chcą pomagać, ale nie wiedzą jak”
© Copyright by Fundacja dla Polski, Warszawa 2010

Autor tekstów: *Artur Ptak*
Współpraca: *Agnieszka Sawczuk*

Fundacja dla Polski składa serdecznie podziękowania kancelarii Weil, Gotshal & Manges za weryfikację prawnopodatkową narzędzi filantropijnych oraz informacji dotyczących dostępnych form wspierania inicjatyw społecznych w Polsce.

Redakcja: *Agnieszka Sawczuk*
Konsultacja: *Justyna Blinowska*
Korekta: *Magda Gieorgica i Dorota Pieńkowska*

Opracowanie graficzne i skład: *rzeczyobrazkowe.pl*

ISBN 978-83-931598-2-6
Nakład: 900 egz.

 FUNDACJA
DLA POLSKI

ul. Narbutta 20/33
02-541 Warszawa
tel. +48 22 542 58 80
fax +48 22 542 58 90
e-mail: fdp@fdp.org.pl
www.fdp.org.pl

FUNDACJA
DLA POLSKI

ISBN 978-83-931598-2-6